

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra rozvojových studií

Bakalářská práce

Petr Sixta

Farní charita Kolín: rozvojová a humanitární pomoc v rámci Charity
Česká republika

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Ambros

OLMOUC 2016

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

- Autor:** Petr Sixta
- Studijní obor:** Mezinárodní rozvojová studia
- Název práce:** Farní charita Kolín: rozvojová a humanitární pomoc v rámci Charity Česká republika
- Title of thesis:** Parish Caritas Kolín: development and humanitarian aid within the framework of Caritas Czech Republic
- Vedoucí práce:** Mgr. Jakub Ambros
- Rozsah práce:** 50 stran
- Abstrakt:** Bakalářská práce se zabývá činností Farní charity Kolín. V práci jsou dále popsány dějiny evropské charity. Práce se zabývá také činností nestátní neziskové organizace Charita Česká republika, která zastřešuje působení Farní charity Kolín.
- Klíčová slova:** Charita, rozvojová pomoc, humanitární pomoc, Farní charita Kolín, Charita Česká republika
- Abstract:** The bachelor thesis deals with activities of Parish Caritas Kolín. There is also described history of European charity. The thesis also deals with activities of nongovernmental organization Caritas Czech Republic.
- Keywords:** Charity, development aid, humanitarian aid, Parish Caritas Kolín, Caritas Czech Republic

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Farní charita Kolín: rozvojová a humanitární pomoc v rámci Charity Česká republika* vypracoval samostatně a všechny použité prameny jsem uvedl v seznamu literatury a zdrojů.

.....
Petr Sixta

Poděkování

Děkuji Mgr. Jakubu Ambrosovi za odborné vedení práce, poskytování cenných rad a připomínek.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petr SIXTA**
Osobní číslo: **R13364**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Farní charita Kolín: rozvojová a humanitární pomoc v rámci Charity Česká republika**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je popsat a analyzovat rozvojovou a humanitární činnost farní charity v rámci neziskové organizace Charita Česká republika, a to na případě Farní charity Kolín. Cílem této práce je dále zjistit, jakým způsobem se vybraná farní charita podílí na rozvojové a humanitární pomoci dané organizace.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Knižní zdroje:

CHALUPECKÝ, J. O křesťanské charitě. Svaz charity, 1930. 23 s.

MESINA, R. Dějiny charitativní činnosti. Kostelní Vydří, 2005. 148 s. ISBN: 80-7192-859-3

NEJEZCHLEBA, R. Dílo křesťanské charity na Ostravsku. Moravská Ostrava, 1935. 28 s.

VAŠEK, B. Dějiny křesťanské charity. Olomouc, 1941. 192 s.

Internetové zdroje:

Arcidiecézní charita Praha. <http://praha.charita.cz>

Farní charita Kolín. <http://kolin.charita.cz>

Charita ČR. <http://www.charita.cz>

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jakub Ambros**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **5. května 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2016**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 5. května 2015

OBSAH

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM	2
OBSAH.....	7
SEZNAM TABULEK	8
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	9
1. ÚVOD.....	10
2. METODOLOGIE	11
3. DĚJINY CHARITY.....	12
3.1. Charitativní péče v judaismu	12
3.2. Charitativní péče v křesťanství.....	13
3.2.1. Charita ve starověku.....	13
3.2.2. Charita ve středověku.....	15
3.2.3. Charita v době humanismu, reformace a osvícenství.....	16
3.2.4. Charita moderní doby.....	18
3.3. Charitativní péče v islámu	21
4. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA	23
4.1. Vznik a historie Charity Česká republika.....	23
4.1.1. Charita do druhé světové války.....	23
4.1.2. Charita od druhé světové války do Sametové revoluce	24
4.1.3. Charita v devadesátých letech	24
4.1.4. Charita v třetím tisíciletí.....	26
4.2. Organizační struktura Charity Česká republika.....	27
4.3. Působení a aktivity Charity Česká republika.....	28
4.3.1. Služby poskytující na území České republiky	29
4.3.2. Humanitární pomoc.....	30
4.3.3. Rozvojová pomoc.....	32
4.3.4. Ostatní aktivity	33
4.4. Hospodaření Charity Česká republika	34
5. FARNÍ CHARITA KOLÍN.....	35
5.1. Humanitární pomoc	35
5.2. Rozvojová pomoc	36
5.3. Služby poskytující na Kolínsku	38
5.4. Ostatní aktivity	40

5.5. Úloha dobrovolníků.....	41
5.6. Hospodaření Farní charity Kolín	42
6. ZÁVĚR.....	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Přehled výtěžku z jednotlivých Tříkrálových sbírek v kolínské farnosti v letech 2006–2016.....	40
Tabulka č. 2: Přehled výdajů a příjmů Farní charity Kolín v roce 2014.....	42

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ADCH	Arcidiecézní charita Praha
aj.	a jiný
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
bl.	blahoslavený
č.	číslo
ČKCH	Česká katolická charita
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
FCHK	Farní charita Kolín
CHČR	Charita Česká republika
kap.	kapitola
Kč	korun českých
kg	kilogram
mil.	milion
mld.	miliarda
např.	například
ORP	obec s rozšířenou působností
popř.	popřípadě
př. n. l.	před naším letopočtem
resp.	respektive
s.	strana
Sb.	Sbírka
stol.	století
sv.	svatý
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný

1. ÚVOD

Tradice nezištné pomoci člověka k člověku existuje v evropském prostředí již více než dva tisíce let. Lidé z bohatších vrstev společnosti pomáhali lidem na okraji společnosti již v antickém světě a tato tradice se zachovala až do současnosti. Formy pomoci se lišily v každé společnosti s ohledem na její víru, kulturu, myšlení či etické hodnoty.

Bakalářská práce se zaměřuje na *rozvojovou a humanitární pomoc*, které mají v současném světě významné postavení. Obě formy této pomoci se snaží zajistit lidem jejich základní životní potřeby a důstojný život. Práce je zaměřena také na *charitativní činnost*, která má v evropském prostředí nezastupitelnou úlohu. Jako zástupce z mnoha poskytovatelů těchto forem pomoci byla do práce vybrána *Charita Česká republika*, resp. *Farní charita Kolín*. Tato nestátní nezisková organizace je totiž jedním z předních poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb na území České republiky. Významnou část jejího působení tvoří také humanitární a rozvojová činnost na území České republiky a v zahraničí.

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat a zhodnotit rozvojovou a humanitární činnost Farní charity Kolín, jež je jednou z mnoha farních charit sdružených do nestátní neziskové organizace Charita Česká republika. Cílem práce je dále zjistit, jakým způsobem se Farní charita Kolín podílí na rozvojové a humanitární pomoci Charity Česká republika, popřípadě jiného zastřešujícího orgánu dané organizace. Do práce budou zahrnuty i další činnosti Farní charity Kolín, které tvoří značnou část jejího působení.

Část práce, resp. jedna kapitola, bude věnována zastřešující organizaci Farní charity Kolín, která nese název Charita Česká republika. Stručně bude shrnuta historie, struktura a hospodaření dané organizace. Pro účel bakalářské práce bude značná část věnována její činnosti v oblasti rozvojové a humanitární pomoci a sociálních a zdravotních služeb.

Stručnému přehledu dějin charitativní činnosti bude věnována jedna kapitola, která přiblíží čtenáři osobnosti evropské charity, charitní zařízení, formy pomoci a cílové skupiny lidí, kterým byla charitativní péče v průběhu dvou tisíc let poskytována. Do jisté míry se dá říct, že charitativní činnost je předchůdkyní činnosti humanitární a rozvojové a v současnosti se tyto formy pomoci člověka k člověku ovlivňují a prolínají.

2. METODOLOGIE

Základní metodou použitou při psaní této bakalářské práce bylo studium sekundárních pramenů, resp. literatury a elektronických zdrojů, a jejich následná kompilace.

Většina literatury použité při psaní třetí kapitoly, *Dějiny charity*, je přeložena nebo psána v českém jazyce. Bylo čerpáno z literatury českých a zahraničních autorů, kteří se věnují dějinám charitativní činnosti. Důležitým pramenem při psaní této kapitoly byly i dokumenty římskokatolické církve.

Většina pramenů použitých při psaní čtvrté a páté kapitoly je psána taktéž v českém jazyce, jelikož jejím autorem je česká nezisková organizace. Důležitými prameny při psaní čtvrté kapitoly, *Charita Česká republika*, byly výroční zprávy a internetové stránky dané organizace. Při psaní páté kapitoly, *Farní charita Kolín*, bylo čerpáno z internetových stránek dané farní charity. Cenným zdrojem informací bylo také ústní sdělení paní ředitelky. První schůzka s ředitelkou Farní charity Kolín se uskutečnila v létě roku 2015 za účelem seznámení se s tématem bakalářské práce a domluvení se na spolupráci. Informace o působení Farní charity Kolín byly získány na jaře roku 2016. Metodou sběru dat byl polostandardizovaný rozhovor. Vzhledem k absenci výročních zpráv Farní charity Kolín bylo nutné některé informace čerpat z časopisu kolínské římskokatolické farnosti, popřípadě z kolínských deníků.

3. DĚJINY CHARITY

Charita neboli *láska k bližnímu* je projev altruismu¹, který se v evropském (později euroamerickém) regionu vyskytuje již mnoho staletí. Poskytovateli charitativní péče byli v minulosti bohatí lidé, aristokracie či panovníci. Hlavním poskytovatelem charitativní péče však byla církev. V euroamerickém regionu to byla především *církev katolická*. Proto se tato kapitola zabývá z velké části charitativní činností této církve. Zmíněna je i *charita protestantských církví* (kap. 1.2., spolu s charitou katolické církve), *židovské obce* (kap. 1.1.) a *muslimské obce* (kap. 1.3.).

V každé společnosti, ve které má víra významné postavení, se objevuje i systém sociální péče a láska k bližnímu. K cílovým skupinám charity patřili v minulosti především chudí, nevléčitelně nemocní (cholera, morem, leprou), staří, vdovy a sirotci. (Chadima, 2007)

Ve starověkém Řecku a Římě neexistoval tradiční systém sociální péče. Jednotlivci byli poutáni k rodu, resp. k rodině (Chadima, 2007). Solidarita mezi lidmi existovala pouze v těchto základních jednotkách antického světa. Pomáhat potřebným mimo rod či rodinu nebylo běžné. Vše se změnilo se vznikem židovského náboženství.

3.1. Charitativní péče v judaismu

Přibližně ve 12. stol. př. n. l. vzniklo nové náboženství – judaismus – s jediným Bohem, což bylo do té doby neobvyklé. Hlavním atributem tohoto Boha byla láska k bližnímu (Chadima, 2007). Podle Benedikta XVI. (2006) se pojem *bližní* vztahoval na příslušníky vlastního (židovského) národa a na příslušníky národů, kteří se usadili v izraelské zemi. To překračuje lásku v řecko-římském pojetí.

Izraelský lid si vytvořil specifickou sociální a charitativní síť. Do cílových skupin židovské charity patřili chudí, vdovy a sirotci. Během sklizně byla dávana určitá část těmto potřebným. Židovská charita také vytvořila propracovaný systém charitativních darů a almužen. V židovských obcích byly umístěny chudinské pokladničky, do kterých byly vybírány dary pro místní potřebné. (Chadima, 2007)

¹ Nesobecký způsob myšlení a cítění/nezištné jednání ve prospěch druhých.

3.2. Charitativní péče v křesťanství

Počátek křesťanské charity je spojen s osobou Ježíše Krista. Podle sv. Marka byl Ježíš vzorem lásky k bližnímu (Vašek, 1941). Kromě hlásání slova se věnoval i charitativní činnosti, a to především uzdravování chudých lidí (Chadima, 2007). Ježíšova ochota pomáhat lidem byla popsána již v evangeliích. Podle sv. Matouše k němu přicházeli lidé z celé Sýrie. Podobně o něm píše i sv. Marek (Vašek, 1941). Dále se v evangeliích píše, že Ježíš Kristus pověřil dvanáct apoštolů, aby pokračovali nejen v jeho učení, ale také i ve službě lidu, tj. v uzdravování (Messina, 2005). Charita byla nejenom jedním ze základních pilířů Kristova učení, nýbrž i křesťanství samotného.

3.2.1. Charita ve starověku

Po smrti Ježíše Krista zavládla mezi prostým lidem nejistota, která však po určité chvíli pominula a vznikla *prvotní církev* (Chadima, 2007). Apoštolové pokračovali v Kristově učení a službě lidu. V 1. století žilo křesťanstvo ve společenství, o kterém Chadima (2007, s. 25) říká: „Žijí takřka komunistickým ideálem.“ Křesťané v té době nevlastnili téměř žádný majetek a o potraviny se dělili se všemi potřebnými.

Během 2. a 3. století se utvořila *raně organizovaná církev*, která nahradila církev prvotní. Její představení často pocházeli z chudých poměrů, jelikož křesťanská víra byla tvrdě trestána, často i zabavením majetku (Chadima, 2007). V této době se ukázalo, že mezi hlavní činnosti církve patří nejenom zvěstování slova a udělování svátostí, ale i charita (Benedikt XVI., 2006). Církev vytvořila první úřady, které měly na starost péči o chudé a nemocné (Chadima, 2007). Křesťanský spisovatel *Tertulián* († 220) popisuje, že i pohané byli udiveni, jak křesťané starostlivě pečovali o všechny potřebné (Benedikt XVI., 2006).

Období 3. a 4. století se dá nazvat jako *období církevních otců* (Vašek, 1941). Jednalo se o biskupy či jiné církevní hodnostáře, kteří se věnovali péči o chudé, nemocné a otroky (Messina, 2005). Jedním z nich byl sv. *Cyprián* († 258), kartaginský biskup. Disponoval velkým majetkem po svých rodičích, avšak ten po přijmutí křesťanství prodal a peníze rozdál mezi chudý lid. Dalším z nich byl sv. *Jan Zlatoústý* († 404), konstantinopolský biskup, který ve svých spisech a kázáních apeloval na bohaté. Jeho zásluhou byla dávana chudým lidem almužna a otrokům svoboda. V té době bylo otroctví zcela běžným jevem, a proto jednou z charitativních činností bylo pořádání sbírek na vykoupení lidí z něj. Dalšími cílovými skupinami charitativní péče byli sirotci, vdovy, nemohoucí, pocestní a cizinci. Pečovalo se o vězně a také o mrtvé (Vašek, 1941). Všechny tyto projevy lásky k bližnímu byly

postihováni římskými císaři a úředníky. Církevní majetek byl zabavován. Existovali však lidé, kteří těmto postihům vzdorovali. Benedikt XVI. (2006) popisuje skutky jáhna *Vavřince* († 258) z dob největšího stíhání křesťanů. Vavřinec měl shromáždit církevní majetek a odevzdat ho státním autoritám. Místo toho ho však rozdál chudým.

Poslední velké pronásledování křesťanů bylo zastaveno císařem *Konstantinem* († 337) roku 313, *Ediktem milánským* (Chadima, 2007). Od té doby byla křesťanům v římské říši udělena svoboda vyznání a v církvi se začala utvářet hierarchie (Messina, 2005). Chadima (2007, s. 28) popisuje situaci v římské říši po milánském ediktu slovy: „Církev se stává nejen společenskou, ale také politickou silou.“

Během 4. a 5. století byly zavedeny nové typy budov, které poskytovaly charitativní péči potřebným lidem. Byly jimi *špitály*², *hospice*³ pro poutníky, *sirotčince* či *chudobince* (Messina, 2005). Mezi budovy, které nepřímo sloužily k charitativní péči, patřily *baziliky* a *katedrály*. Okolo nich se shromažďovali chudí lidé, aby byli obdarováni almužnou (Chadima, 2007). Za největší charitativní dílo křesťanského starověku byl považován rozsáhlý špitální komplex, který byl nazván *Basilias*. Ten byl pojmenován po svém zřizovateli, *sv. Basilovi* († 379), biskupovi z Cézareje. Do vůdčí pozice charitativní činnosti 4. a 5. století se dostali biskupové. Byli odpovědní za to, aby se dostalo pomoci všem potřebným. Postupem času začali disponovat také správní a soudní mocí, kterou jim přidělili římscí císařové. Církev v té době zasahovala proti aroganci římských úředníků a zmírňovala tresty plynoucí z přísných zákonů. Proto se dostávalo větší oblibě biskupům než samotným římským císařům. (Messina, 2005)

V průběhu 5. století se v Evropě, severní Africe a na Blízkém východě objevili noví protagonisté charitativní činnosti – *mnišské řády* a *křesťanská aristokracie*. Z počátku bylo mnišství spontánním a individuálním hnutím. Tito lidé utíkali z obydlého světa do odlehlých koutů světa a věnovali se studiu křesťanství. Kromě studia se věnovali také charitativní péči. Mniši žili velmi skromným životem, a proto mohli část svých prostředků věnovat chudým lidem. V *klášterech* byly zřizovány špitály a hospice. Kláštery a mniši žijící v nich se postupem času stali prostředníky mezi biskupy a prostým lidem. (Vašek, 1941) Křesťanská aristokracie díky jmění, kterým disponovala, zakládala sirotčince, starobince, chudobince, špitály a zmíněné kláštery. Ošetřovat nemocné, hostit pocestné a pomáhat

² Starověký a středověký ústav pro nemocné, zestárlé a chudé.

³ Starověký a středověký ústav pro pocestné. V moderní době se název „hospic“ užívá pro ústav pečující o osoby nevyлéčitelně nemocné a umírající.

chudým se stalo dobrovolnou činností nejenom šlechticů, ale i císařské rodiny. (Messina, 2005)

3.2.2. Charita ve středověku

Středověká charitativní činnost je často hodnocena velmi chladně. Avšak je nutné si uvědomit, v jaké situaci se Evropa a její okolní oblasti nacházely. Na počátku středověku se obyvatelstvo ještě nevzpamatovalo ze stěhování národů, které trvalo čtyři sta let. Původní evropské obyvatelstvo bylo zabijeno, okrádáno a zotročováno nově příchozími národy. Sotva se prostý lid stihl vzpamatovat z těchto událostí, začaly propukát války mezi nově vzniklými státy. Po válkách bylo vojsko rozpuštěno a mnoho vojáků bylo nemohoucích. Další z nich se stali zbojníky, kteří drancovali Evropu v průběhu celého středověku. Proto lze říct, že v té době bylo zapotřebí charity více, než kdykoli jindy. (Vašek, 1941)

V raném středověku (6.–10. století) rostla moc církve v čele s římským biskupem neboli *papežem* (Chadima, 2007). Obecně se dá říct, že středověk je doba největší moci papežů. Papež přebírá vůdčí pozici v charitativní činnosti křesťanského světa a reaguje tak na rozpad Západořímské říše. Počínaje sv. *Řehořem* († 604) se charita stala prostředkem proti rozkladu římské společnosti. Tento papež zakládal a podporoval špitály, osvobozoval vězně, zajistil důchody chudým a zásoboval Řím či jiná velká italská města základními potřebami. Věnoval či propůjčoval majetek církve, který jí byl věnován v minulosti římskými císaři, těm nejpotřebnějším. V celém raném středověku se hmotné a duchovní prostředky papežství staly jedinou nadějí na přežití Říma. (Messina, 2005)

V 6. a 7. století pronikalo křesťanství a charitativní činnost také do dnešní Francie a Německa. V té době neexistovaly v západní Evropě velká města, a proto hlavní úlohy v charitativní péči zastávaly *farnosti* a kláštery, které podléhaly jednomu biskupovi (Vašek, 1941). Upevňování církevní charitativní sítě v západní Evropě vyvrcholilo za vlády franckého krále *Karla Velikého* († 814). Po jeho smrti zavládl v Evropě chaos, který měl vliv i na úpadek charitativní péče a římskokatolické církve (Chadima, 2007). Evropa byla rozdrobena na malé státy a státečky, které se místo obrany proti nově vzniklému *islámu* (viz kapitola 1.3.) věnovaly válkám mezi sebou.

V 8. a 9. století přicházeli do Evropy poutníci, kteří byli vyhnáni z Blízkého východu po vpádu Arabů (Messina, 2005). Stejně jako Blízký východ, tak i iberský poloostrov byl ovlivněn arabskou expanzí. Kvůli Arabům zanikla charitativní síť na iberském poloostrově na více než dvě stě let (Brodman, 2009). Mezi další potřebné, kromě poutníků, patřili chudí

venkované, sirotci a vdovy. V té době přibývalo potřebných každým dnem, a proto se na farnostech začaly zakládat seznamy obyvatel, kteří měli nárok na almužnu. Lidé na těchto seznamech byli nazýváni *Kristovi chudí* (Messina, 2005).

V období vrcholného středověku (11.–13. století) se v Evropě začal tvořit fenomén rytířství. První rytířské řády měly za úkol bránit feudály. Později se však zaměřily na ochranu církve a potřebných (Chadima, 2007). Některé řády se věnovaly lékařství. Jedním z nich byl i *Řád sv. Lazara Jeruzalémského*, který pečoval o malomocné, či *Řád německých rytířů*, který pečoval o raněné a nemohoucí. Mezi první skutečné nemocniční hnutí patřil *Řád sv. Ducha*, kterému byl svěřen chod nemocnice *Svatý Duch*. Nemocnici nechal v Římě postavit papež *Inocenc III. († 1216)* (Brodman, 2009).

Důležitou postavou charitativní činnosti středověku se stal *sv. František z Assisi († 1226)*, který se věnoval péči o chudé. Chudoba byla typickým znakem jeho života. Svůj život zasvětil také péči o malomocné. Jeho žáci a následovníci se po jeho vzoru vzdali veškerého majetku a utvořili *Řád františkánů*. Tento řád pečoval především o nemocné nakažené leprou. Charitativní činnost sv. Františka byla v minulosti často kritizována, jelikož se žebrota za jeho života stala křesťanským ideálem. Z tohoto důvodu se v následujících desetiletích a staletí žebráci stali početnou skupinou po celé Evropě. (Vašek, 1941)

V průběhu 13. a 14. století se charitativní péčí začali zabývat i laici. Ti nejčastěji pomáhali v leprosáriích⁴, kterých bylo v té době po celém křesťanském světě téměř dvacet tisíc (Chadima, 2007). Laická veřejnost a *bratrstva*⁵ pomáhaly při morové epidemii v polovině 14. století a během *stoleté války* (1337 – 1453). Velké množství prostředků pro potřebné, v podobě peněz, jídla či ošacení, plynuly z římskokatolické církve a od šlechty. Stejně jako ve starověku, tak i v té době byly v kostelích pořádány pravidelné veřejné sbírky na pomoc chudým, nemocným a nemohoucím. Pořádaly se také mimořádné sbírky, a to nejčastěji v době epidemií, požárů a záplav (Vašek, 1941). V 15. století byla charitativní činnost v Evropě na samotném vrcholu, co se týče počtu ústavů, ve kterých bylo pečováno o potřebné.

3.2.3. Charita v době humanismu, reformace a osvícenství

Charitativní péče a celá Evropa byla v 16. století ovlivněna myšlenkami *humanistů* a *reformátorů* církve. (Chadima, 2007). Důsledkem reformace a štěpení římské církve byl

⁴ Ústav, ve kterém byli izolováni nemocní nakažení leprou od zbytku obyvatelstva.

⁵ Neboli mnišské řády

přesun správy většiny ústavů poskytující charitativní péči z církve na obce a laiky (Vašek, 1941). V mnoha státech (především německých) byl majetek římskokatolické církve zabaven a církve již nebyla schopna zajistit základní potřeby mnoha potřebných lidí. Z větší části se charitativní činnosti ujali panovníci, vládnoucí rody, šlechta, cechy⁶ a bratrstva. Posléze přešla péče o potřebné na města. Města však nevěnovala ústavům poskytujícím péči tolik peněz, kolik bylo zapotřebí. Kvůli nedostatečnému financování začaly zanikat především menší sociální zařízení pro chudé a nemocné (Vašek, 1941). Nemocnice v době humanismu a reformace odmítaly ošetřovat lidi nakažené nevyhlášenou nemocí nebo vyháněly pacienty, kteří nejevili známky zlepšení v době léčby. Španělské nemocnice měly po vzoru Arabů oddělené léčebny pro fyzicky a psychicky postižené. (Messina, 2005)

Církev se na proces reformace snažila zareagovat tzv. *protireformací*. Mimo mnohé nespravedlnosti stvořila i mnoho významných osobností charitativní péče. Mezi ně patřil *sv. Jan z Boha* († 1550), který založil nemocnici v Granadě, *sv. Kamil de Lellis* († 1614), který založil *Řád kamiliánů*, nebo *sv. Vincent z Paula* († 1660), který založil první školu pro profesionální ošetřovatele v Paříži (Messina, 2005). Později se do charitativní činnosti připojily také ženy a ženské řády. Mezi přední postavy charitativní péče té doby patřily *Jana Lestonakková* († 1640), která založila řád *Dcery Panny Marie*, nebo *Centurione Bracelliová* († 1651) (Chadima, 2007). Zářným příkladem dodržování dekretů z *Tridentského koncilu*⁷ se stalo působení *sv. Karla Boromejského* († 1584), arcibiskupa milánského. V milánské arcidiecézi zakládal nové sirotčince, starobince, chudobince a nemocnice. Tam kde byly tyto ústavy již zřízeny, postaral se o jejich rozšíření a vylepšení (Vašek, 1941). Denně nechával rozdávat potraviny prostým lidem. Během morové rány druhé poloviny 16. století se postaral o většinu lidí nakažených touto nemocí (Messina, 2005). Nejenom že na charitativní účely věnoval veškeré přebytky z arcibiskupství, ale i veškerý rodinný majetek (Vašek, 1941).

Během 17. století vzrůstá úloha státu při budování a rozšiřování charitativní sítě. Průkopníkem charity mezi evropskými panovníky byl francouzský král *Ludvík XIV.* († 1715), který nechal zřídit všeobecnou nemocnici – *Hôpital général* – v Paříži (Chadima, 2007). Nemocniční komplex byl určen pro deset tisíc nemocných. Několik dalších ústavů nechal

⁶ Neboli městské mnišské řády

⁷ Ekumenický koncil římské církve, který probíhal v letech 1545 – 1563 a reagoval na proces reformace. Byly na něm schváleny mimo jiné i 3 dekry, které upravovaly církevní charitativní činnost. První z nich určoval, že charita by měla přejít opět do pravomoci biskupů. Druhý dekret určoval, že správa ústavů poskytující charitativní péči by měla být svěřena církvi, mimo ústavy, které spravoval panovník. Třetí dekret stanovil, že pokud by byl ústav svěřen do správy světské osoby, neměl by být správce v úřadu na dobu delší než tři roky.

zřídit ve velkých francouzských městech. Ve Francii byla charitativní péče na nejlepší úrovni v celé Evropě. Panovník spolu s kláštery a šlechtou společně pracovali na zřizování ústavů pro potřebné (Vašek, 1941). Charitě se věnovali i prostí lidé, především z měst. Ti se nejčastěji starali o pocestné a chudé v jejich okolí (Messina, 2005). Církev se držela osvědčených typů ústavů, ve kterých bylo pečováno o potřebné. Papež *Inocenc XII.* († 1700) nechal vybudovat celý charitativní aparát, v němž bylo pečováno o chudé. (Chadima, 2007)

V 18. století se objevil v Evropě nový myšlenkový směr – *osvícenství*. Svět se odklonil od víry v Boha a její místo zaujímá věda a technologie. Stejně jako do světského života, tak i do duchovního života a charity se vtěsnali nové úvahy. *Ludovico Muratori* († 1750), modenský farář a církevní historik, uznal nutnost zvětšení pracovních příležitostí pro obyvatelstvo místo množení almužen. Řeholní řády, které ustály reformační období, se nadále věnovaly charitě. Začaly se zaměřovat na potřeby svobodných matek a na stoupající dětskou úmrtnost. Po celé Evropě začaly být budovány *nalezince*. Filantropie a lidumilnost se stala jednou z myšlenek osvícenství. Dobro občanů a s tím spojená charitativní péče začala patřit k úkolům státu (Messina, 2005). Definitivní laicizace sociální a charitativní péče přišla s *Velkou francouzskou revolucí* (1789). Ve Francii byl znárodněn církevní majetek (1790), byly zrušeny řeholní řády (1792) a znárodněny veškeré nemocnice a hospice (1793). Z Francie se všeobecná sekularizace rozšířila po celé křesťanské – katolické i protestantské – Evropě a církev tak ztratila většinu prostředků, které jí po staletí sloužily k dobročinnosti (Chadima, 2007).

3.2.4. Charita moderní doby

Velká francouzská revoluce do základů odstranila církevní vliv v charitativní činnosti ve většině států po celé Evropě. Od té doby byl stát jediným zřizovatelem charitativní péče. Z důvodu nedostatečného financování ze strany států však začaly zanikat ústavy. V ústavech, které byly zachovány, chyběl personál, potraviny a ošacení. Již na přelomu 18. a 19. století uznali státní činitelé, že stát není s to obstarat veškeré potřeby lidí (Vašek, 1941).

Na počátku 19. století mohutněla veřejná sociální péče v Evropě, Americe a dalších křesťanských oblastech. Moderní společnost si uvědomovala, že má povinnost vůči chudým a strádajícím. Bylo k tomu zapotřebí stále více prostředků. Církev však nebyla schopna podporovat státní charitativní síť, jelikož jí byl zabaven majetek (v Německu, Anglii a skandinávských zemích v 16 a 17. století, ve Francii, Španělsku a Rakousku v 18. století) (Vašek, 1941). Podle Chadimy (2007) získala charitativní péče v 19. století politický rozměr.

V Evropě se začaly objevovat *socialistické* ideály a na charitu bylo nahlíženo negativně. Podle socialistů nebylo zapotřebí charity, nýbrž spravedlnosti a rovnosti ve společnosti. Charita prý v minulosti sloužila jako prostředek bohatých k umlčení chudých a udržení stávajících společenských poměrů (Benedikt XVI., 2006). Stejně jako socialisté označují církve za přežitek, tak církve opovrhují socialismem. I když církve neměla dostatek prostředků k dobročinnosti, nadále pokračovala v péči o nemocné, staré a sirotky. Posléze se k nim přidali další skupiny potřebných jako nezaměstnané služební, děti vězenkyň či váleční invalidé (Chadima, 2007).

Vznik a nástup nových průmyslových technologií znamenal zánik staré společenské struktury. Kapitál drželo v rukou několik jedinců a většinová společnost byla ponechána v chudobě (Benedikt XVI., 2006). Církev v té době nahlížela na *dělnické* obyvatelstvo nepřilíš dobře. Existovaly však výjimky mezi kněžími, například *Adolf Looping* († 1865) nebo *Leonard Murialdo* († 1900). Ti se věnovali vzdělávání dělníků, jelikož pochopili dělnický potenciál a význam v moderní době. (Chadima, 2007). Vysoce postaveným církevním hodnostářem, který se zaměřil na potřeby nové společnosti, byl mohučský biskup *Wilhelm Ketteler* († 1877). Ten se zaměřil na zakládání sdružení a kongregací (Sestry Boží prozřetelnosti, aj.), které řešily nedostatečné vzdělání německých dělníků (Benedikt XVI., 2006). Obrat ve smýšlení církve o dělnické společnosti změnila až Encyklika *Lva XIII.* († 1903), ve které byla dělnická třída popsána jako vykořisťována úzkou skupinou lidí (*továrníků*.) Od té doby se církve začala angažovat nejenom na poli sociálním a politickém, ale i hospodářském (Chadima, 2007).

I přes složité období 19. století se dá říct, že rozvoj charity byl obdivuhodný. Napomohly tomu dva základní rysy charity té doby, a to *univerzálnost* a *zastoupení žen*. Největší rozmach charity nastal v Německu a Francii, jelikož zde došlo k organizaci a vytvoření hlavního charitního ústředí. V Německu, které v té době trpělo nedostatkem řeholních řádů, se vyskytlo během 19. století mnoho lidí, kteří povýšili sociální péči na vysokou úroveň. Pečovalo se o děti, mládež, dívky, venkovany, duševně i tělesně postižené, pocestné a bezdomovce. Ve Francii byla charita na počátku 19. století ve složité situaci. Církev neměla prostředky pro charitativní péči a stát byl „zaměstnán“ *Napoleonskými válkami*. Francouzský císař *Napoleon Bonaparte* († 1821) sice věnoval část peněz ze státního rozpočtu na dobročinnost, ale ta nebyla nikterak velká. Po restauraci⁸ Bourbonů došlo ke zlepšení situace. Část církevního majetku byla navrácena. V druhé polovině 19. století

⁸ Obnovení monarchie ve Francii. Vládnoucím rodem se opět stali Bourboni.

se začaly ve Francii a Německu obnovovat a zakládat nové řeholní řády. V ostatních evropských zemích nebyl rozmach charity tolik znatelný jako v Německu a Francii, avšak nebyl zanedbatelný. V Itálii se stalo město Turín hlavním nositelem moderní charity. V Rakousku byla charitativní činnost na dobré úrovni, ale chybělo pevné centrální ústředí. Mezi další státy, kde byla křesťanská charita na dobré úrovni, patřila Anglie, Španělsko, Švýcarsko, Nizozemsko či Spojené státy. (Vašek, 1941)

Protestanská charita nijak nezaostávala za katolickou. V Anglii, Německu, Švédsku a Spojených státech byly zakládány ústavy pro potřebné a nemohoucí. Velká část péče byla věnována dětem. V protestantských zemích byly zakládány odborné školy pro mládež opuštěnou a mravně pokleslou. (Vašek, 1941)

V první polovině 20. století se charitativní péče dále zdokonalovala. Nové prvky a obory odpovídaly potřebám nové doby. Evropa se měnila každým dnem. Charita již nebyla krátkodobou záležitostí, ale dlouhodobou (Messina, 2005). Po *první světové válce* (1914–1918) vznikla celosvětová organizace *Caritas Internationalis* (1924), která v dnešní době sdružuje více než 160 katolických humanitárních organizací, mimo jiné i *Charitu Česká republika* (2007) – dříve *Česká katolická charita* (1919). Ve dvacátých a třicátých letech vznikaly po celé Evropě ministerstva sociální péče a byly vydávány zákony upravující postavení potřebných ve společnosti. Zdokonalovala se péče o děti a matky (Vašek, 1941).

V druhé polovině 20. století podnikla církev další vstřícný krok vůči postupně se globalizujícímu světu. Druhý vatikánský koncil (1961–1965) se snažil modernizovat značně zaostalou církev. Pokusil se o uvolnění církevních vztahů a o zapojení široké masy laiků do charitativní činnosti (Chadima, 2007). V té době se začaly po světě objevovat nové skupiny lidí, kteří žili na okraji společnosti. Mezi nové potřebné patřili alkoholici, narkomané, gambleři, imigranti, cikáni, prostitutky a duševně zaostalí. Pořádaly se *mezinárodní kongresy pro sociální pokrok*. Jejich úkolem bylo zlepšit preventivní péči proti různým chorobám (Messina, 2005). I 20. století přineslo mnoho osobností charitativní péče. Mezi ně patřil *sv. Pio z Pietrelciny* († 1968), františkán, který nechal vybudovat nemocniční město, které dnes patří mezi největší italské nemocnice. Další osobnost charity 20. století byla *bl. Matka Tereza* († 1997), která založila *Misionářky lásky*, jež měly věnovat svoji péči nejchudším (Chadima, 2007).

V dnešní době již nespolupracují stát s církví ale i státy mezi sebou. Narůstá počet specializovaných organizací, které poskytují služby potřebným lidem po celém světě.

Současné zařízení dbají na odbornost svých zaměstnanců. (Benedikt XVI., 2006) Církevní subjekty, které poskytují charitu, jsou na všech hierarchických úrovních, počínaje farnostmi až po církve samotnou. Z tohoto důvodu byla *Pavlem VI. († 1978)* zřízena Papežská rada *Cor unum* (1971), která koordinuje charitativní organizace podporované katolickou církví (Benedikt XVI., 2006). Vzniká mnoho nových druhů dobrovolných činností a organizací. *Jan Pavel II. († 2005)* ve svém díle *Věřící laici* (1990, s. 73) o této skutečnosti říká: „Důležitým jevem naší doby je to, že se zrodily a rozvinuly různé formy dobrovolnictví, které na sebe berou celou řadu služeb.“

Globalizace má důležité postavení nejenom v současné ekonomice, komunikaci a politice, ale také i v charitativní činnosti. Její proces dnes dává mnoho prostředků k tomu, aby byla humanitární pomoc poskytována všem potřebným (Benedikt XVI., 2006). Benedikt XVI. (2006) zdůrazňuje, že křesťanská charitativní činnost dnešní doby musí být nezávislá na politických stranách a ideologiích. Stejně jako moderní svět, tak i dnešní církve apeluje na rovnost všech lidí. To píše i Benedikt XVI. ve své encyklice *Bůh je láska* (2006, s. 43), kde cituje *Apostolicam actuositatem*⁹ slovy: „V dnešní době, kdy se sdělovací prostředky zdokonalily, vzdálenosti mezi lidmi byly téměř překonány (...) charitativní činnost může a musí dnes zahrnovat naprosto všechny lidi a potřeby.“

V současnosti je zřizována charitativní péče především diecézemi v čele s biskupy, stejně jako v prvních staletích křesťanství.

3.3. Charitativní péče v islámu

Základním kamenem muslimské charitativní péče byla od samotného počátku (7. století) povinná almužna nebo *zakát* či *sadaka*. Ta se odevzdávala úřadům a ty ji posléze za pomoci muslimských kněží rozdávaly potřebným. Výběr této almužny se provádí dodnes a je jednou z pěti základních pilířů islámské víry. (Chadima, 2007)

Islámská víra považuje majetek za prostředek pomoci chudým. Již během prvních staletí (7. až 10.) byly přebytky dávány chudým lidem. Cílovou skupinou muslimské charitativní péče byli chudí nebo otroci, kteří se chtěli vykoupit. (Chadima, 2007)

I během svátků se pamatovalo na chudé. Jedním z nich byl *svátek ukončení půstu*, kdy se odváděla almužna v podobě potravin či peněz. (Chadima, 2007)

⁹ Dekret o laickém apoštolátu, který vznikl během Druhého vatikánského koncilu.

Od 10. století se páteří islámské víry a společnosti stala rodina. Stejně jako ve starověkém Řecku a Římě se o chudé starají především jejich rodinní příslušníci. Jelikož islámská víra v počátcích čerpala ze Starého zákona, tak i do ní se stejně jako v Judaismu promítla striktně dodržovaná etika, která nesmí být při charitativní péči porušena.

4. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA

Předním poskytovatelem charitativní péče v České republice je nestátní nezisková organizace *Charita Česká republika*. Věnuje se také humanitární a rozvojové pomoci mimo její území. Sdružuje více než 300 českých Charit a je členem *Caritas Europa*¹⁰ a *Caritas Internationalis*¹¹. Provozuje síť zdravotních a sociálních služeb, přičemž vychází ze základních křesťanských principů. (Charita ČR, 2016e)

4.1. Vznik a historie Charity Česká republika

Charita ČR navazuje na historii křesťanské charitativní péče v Evropě a téměř stoletou historii působení v českých zemích. Současná Charita Česká republika vznikla z původní České katolické charity na začátku roku 2007. (Charita ČR, 2016g)

4.1.1. Charita do druhé světové války

Počátek České katolické charity je spojen s kaplanem na Svatém Kopečku, *Ludvíkem Bláhou*. Ten napsal v roce 1919 populárně naučný ilustrovaný spis *Několik kapitol z dějin naší charity*, který zachycoval dobročinné ústavy a jejich činnost po celé ČSR. Společně s olomouckým arcibiskupem, *Antonínem Stojanem*, zavedli charitativní péči jako jednu z nejdůležitějších církevních aktivit v olomoucké diecézi. Dále Bláha spolupracoval s *Janem Stavělem*, katechetou¹² v Hranicích na Moravě, na budování organizace charity. Věnoval se šíření charitativní péče prostřednictvím přednášek a spisů po celé Moravě. Roku 1921 přednášel na *Velehradském setkání*¹³, kde vytyčil hlavní body organizace charitativní péče na Moravě a v Čechách. Téhož roku byl jmenován olomouckým arcibiskupem do funkce prvního ředitele Charity olomoucké diecéze. (Charita ČR, 2016h)

Roku 1922 se zorganizovala Charita brněnské diecéze a poté se vytvořil Svaz charity, který vznikl 14. března téhož roku. Svaz sdružoval dobročinné ústavy v Olomoucké a Brněnské diecézi. V diecízích a farnostech existovaly chudinské ústavy a nadace, které pomáhaly a podporovaly chudé a staré. V průběhu dvacátých a třicátých let se Charita stala organizací, která sdružovala několik set ústavů po celé ČSR. Koncem třicátých let byly přijímány stanovy diecézních katolických Charit. V nich bylo ustanoveno, že jednými z hlavních dobročinných aktivit diecézí jsou zdravotnická péče, péče o děti a mládež a další sociální služby. Charita v třicátých letech také školila ošetřovatelky v řádových

¹⁰ Konfederace charitních organizací na evropském kontinentě. Sdružuje 49 členů ze 46 evropských států.

¹¹ Konfederace charitních organizací, která působí v celém světě. Sdružuje více než 160 Charit z celého světa.

¹² Učitel náboženství nebo ten, kdo připravuje na křest.

¹³ Arcidiecézní setkání katechetů ve Velehradě.

ošetřovatelských školách, které pak poskytovaly zdravotnické služby v chudých rodinách. (Charita ČR, 2016h)

4.1.2. Charita od druhé světové války do Sametové revoluce

Během druhé světové války byla charitativní činnost značně omezena. Po válce vyhledávaly tisíce lidí útočiště v charitních ústavech. Na jaře 1945 se Charity podílely na návratu lidí, kteří se vrátili z koncentračních táborů, do běžného života. (Charita ČR, 2016b) Do ústavů také chodili zestárlí lidé s podlomeným zdravím a lidé, kteří ztratili rodinu během šest let trvající války. Do roku 1948 vznikly v českých zemích stovky ústavů, které poskytovaly mnoho druhů služeb. Byly to *ústavy pro duševně a tělesně postižené, sirotčince, dětské domovy, zotavovny pro mládež, studentské domovy, internáty, domovy pro pracující dorost, zotavovny pro dospělé, domovy pro práce neschopné, domovy pro přestárlé, řádové ústavy pro výchovu řeholního dorostu a řádové nemocnice*. (Charita ČR, 2016ch)

Období po roce 1948 bylo poznamenáno hrubými zásahy do všech svobod ve společnosti. Stejně tomu bylo i v charitativní péči. Na církve a charitu bylo nahlíženo vesměs negativně. V padesátých letech byla Česká katolická charita podle zákona č. 69/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních pozměněna na dobrovolnou organizaci. Organizace mohly být podle zákona zbaveny správy majetku. Česká katolická charita přišla o správu 99 ze 105 ústavů, které do té doby provozovala. Zbýlých šest ústavů bylo určeno pro umístění církevních osob. Vláda ČSR určila činnost ČKCH pouze na *provádění sociální péče pro církevní osoby* (Charitní domovy řeholnic a duchovních), *výrobu a distribuci náboženské literatury pro římskokatolickou církev a výhradní právo výroby, oprav a distribuci devocionálií*¹⁴. (Charita ČR, 2016ch)

4.1.3. Charita v devadesátých letech

V roce 1989 se pozice ČKCH na sociálním poli změnila. Kardinál *František Tomášek* ustanovil *Výbor křesťanské pomoci*. Ten byl vytvořen, aby pomohl arménským obyvatelům po katastrofálním zemětřesení, které se odehrálo v prosinci 1988. Zásadní obrat pro církve a charitativní péči měla Sametová revoluce (1989). Již v létě následujícího roku se sešli církevní hodnostáři, aby projednali vznik farních a oblastních charit. V roce 1991 podle zákona č. 308/1991 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních vznikly diecézní a arcidiecézní Charity s vlastními stanovami. Dle nových stanov byly tyto Charity sdruženy

¹⁴ Drobné předměty, které slouží k povznesení zbožných lidí. Často mají upomínkový charakter. Mohou být ukládány do rakví spolu se zesnulým. Jsou jimi např. křížky, obrázky svatých, medailonky, růžence a další.

pod Českou katolickou charitu, jako účelové zařízení římskokatolické církve. Charitní domovy pro řeholnice a duchovní na území České republiky¹⁵ byly také svěřeny pod správu ČKCH. (Charita ČR, 2016i)

V jednotlivých farnostech v devadesátých letech začaly vznikat farní a oblastní Charity. Ty se staly základním pilířem systematické činnosti Charity po celé České republice. Jednou z prvních oblastí nových služeb se stala charitní ošetrovatelská péče. Postupně vznikla celorepubliková charitní síť ošetrovatelské a pečovatelské služby, která se pokusila navázat na pečovatelské služby první republiky¹⁶. Charitní péče byla věnována také propuštěným vězňům, kteří dostali presidentskou milost při velké amnestii v roce 1990. Charita začala vytvářet nejrůznější formy pomoci. Mezi nimi bylo např. poskytování poradenství, přístřeší, stravy a šatstva. Začaly vznikat první *charitní šatníky*, které se později staly standardní službou pro bezdomovce, sociálně ohrožené nebo běžence. (Charita ČR, 2016d)

Na počátku devadesátých let začala ČKCH poskytovat dlouhodobou pomoc v zahraničí. První oblastí, kam směřovala zahraniční pomoc, byla Bosna a Hercegovina. Charita tam poskytovala lékařskou péči raněným v období občanské války (1992). Dalším státem, kam směřovala zahraniční pomoc, byla Ukrajina. Charita v této době čerpala poznatky o novodobé charitativní péči od sousedních Charit – z Rakouska a Německa. Na území České republiky začaly vznikat nová charitní sociální zařízení, např. *azylové domy*, *domy pro postižené děti* či *domovy pokojného stáří*. V roce 1993 byly vytvořeny nové stanovy, ve kterých bylo mimo jiné i ustanoveno rozdělení České katolické charity a Slovenské katolické charity. Tentýž rok byla zřízena Rada ČKCH, kterou tvořili prezidenti a ředitelé jednotlivých arcidiecézních a diecézních Charit. Vzniklo také ústředí (sekretariát) ČKCH, které bylo pověřeno koordinací a podporou diecézí. Charita začala spolupracovat s dalšími nestátními organizacemi, které působili v sociální oblasti, např. s Ekumenickou diakonií nebo s Českým červeným křížem. V první polovině devadesátých let Charita spolupracovala i se zahraničními organizacemi z Německa, Rakouska, Švýcarska, Francie či Nizozemí. (Charita ČR, 2016d)

V polovině devadesátých let vznikaly další druhy služeb, které ČKCH poskytovala. Byly zřizovány poradny pro ženy, poradny pro uprchlíky či kluby pro mládež. Charita v té době vytvořila program protidrogové prevence na školách. Založila první školu pro

¹⁵ V té době již neexistovala Československá republika. Česká a Slovenská republika tvořila federaci, která se rozpadla 31. 12. 1992.

¹⁶ Označení pro Československou republiku v letech 1918–1938.

cikánské děti (Ostrava) a první hospic na území ČR (Červený Kostelec). V roce 1995 se ČKCH stala členem mezinárodní charitativní sítě Caritas Europa a Caritas Internationalis. Rostly nároky na odbornost pracovníků, ať už po stránce specializace nebo znalosti jazyků. Bylo tomu především u vedoucích pracovníků charit. I proto vzniká v následujícím roce Vyšší odborná škola Caritas díky podpoře *Caritas Austria*¹⁷. Charita také pomáhala obětem povodní, které se odehrály na velké části Moravy v roce 1997. Po této události přicházelo do Charit mnoho dobrovolníků a nových pracovníků, kteří byli specializovaní na pomoc obětem povodní. (Charita ČR, 2016c)

4.1.4. Charita v třetím tisíciletí

Na přelomu tisíciletí se hledělo spíše na kvalitu služeb, než na jejich množství. Česká katolická charita pokračovala ve vzdělávání svých zaměstnanců. V roce 1999 vznikl Vzdělávací institut jako součást ČKCH. Vznikla odborná *kolegia*, která sdružovala jednotlivé typy poskytovaných sociálních služeb. Jejich prostřednictvím docházelo k výměně zkušeností mezi jednotlivými Charitami. Začali se plánovat vzdělávací akce i pro veřejnost. Došlo také k modernizaci komunikace mezi Charitami. Všechny diecézní charity a část oblastních a farních charit byly připojeny na elektronickou poštu. Díky ní mohla ČKCH snadněji koordinovat zahraniční projekty a sociální a zdravotnické projekty v ČR. Na přelomu tisíciletí byla spolupráce ČKCH s dalšími organizacemi poskytující sociální a zdravotní péči (diakonie protestantských církví, Sdružení zdravotně postižených, Život 90, Duha, Fokus, atd.) na velmi dobré úrovni. (Charita ČR, 2016a)

Na počátku třetího tisíciletí byla ČKCH největší nestátní neziskovou organizací, která poskytovala mnoho druhů zdravotnických a sociálních služeb. Charita měla v té době přibližně 300 projektů, z nichž bylo 260 dotováno Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Tyto projekty byly dotovány přibližně pětinou celkové částky, kterou mělo ministerstvo vyčleněno na projekty všech nestátních neziskových organizací. Česká katolická charita začala, mimo služby poskytující zdravotní a sociální péči, poskytovat i služby preventivní (viz kap. 2.3.). Bylo založeno také resocializační zařízení a zařízení pro drogově závislé. (Charita ČR, 2016a) Charita také obnovila lidovou tradici *tříkrálového koledování* a od roku 2001 pořádá na začátku ledna Tříkrálovou sbírku. Sběrka je největší dobrovolnickou akcí v České republice. (Charita ČR, 2008) V průběhu první dekády třetího století se začaly realizovat

¹⁷ Mezinárodní název pro rakouskou charitu.

zahraniční projekty (Ukrajina, Indie, Etiopie, Haiti, atd.) a *adopce dětí na dálku* (viz kap. 2.3.). (Charita ČR, 2016a)

Charita zúročila cenné zkušenosti, získané při povodních na Moravě, při dalších povodních během léta 2002, které byly nejničivější za posledních sto let. Charita se také stala součástí integrovaného záchranného systému. Později začaly vznikat humanitární sklady, které slouží nejen při povodních a záplavách, ale i při požárech a jiných přírodních katastrofách. Velkou roli sehrála pomoc Charity při *tsunami v jihovýchodní Asii*, která se odehrála v prosinci roku 2004. Tehdy bylo v dobročinných sbírkách vybráno 64 milionů Kč. Po této tsunami ČKCH dlouhodobě působila v Indii, Indonésii a na Srí Lance. V roce 2005 ČKCH pomáhala po povodních, které se odehrály v rumunském regionu Moldova. Dne 1. ledna 2007 byla Česká katolická charita přejmenována na Charitu Česká republika. V současné době působí Charita v mnoha oblastech sociální a zdravotní péče, humanitární a rozvojové pomoci (viz kap. 2.3.).

4.2. Organizační struktura Charity Česká republika

Zřizovatelem Charity ČR je Česká biskupská konference, a proto CHČR svou strukturou kopíruje církevní hierarchii. Základními jednotkami jsou farní, městské a oblastní Charity, kterých existuje 348. Ty poskytují služby potřebným a spravují zařízení, ve kterých jsou služby poskytovány, přičemž počty zařízení, zaměstnanců a poskytovaných služeb se v jednotlivých charitách výrazně liší. (Charita ČR, 2016f)

Na regionální úrovni se jednotlivé Charity sdružují do osmi diecézních Charit, resp. do dvou *arcidiecézních* a šesti *diecézních*, které působí na území daného arcibiskupství či biskupství. Všechny arcidiecézní (*Arcidiecézní charita Olomouc, Arcidiecézní charita Praha*) a diecézní (*Diecézní charita Brno, Diecézní charita České Budějovice, Diecézní charita Litoměřice, Diecézní charita ostravsko-opavská, Diecézní charita Plzeň, Diecézní katolická charita Hradec Králové*) mají vlastní právní subjektivitu. Provozují vlastní sociální a zdravotní služby. Zaměřují se především na pomoc imigrantům a azylantům. Provozují také vlastní zahraniční projekty nezávisle na Charitě ČR. (Charita ČR, 2016f)

Na celostátní úrovni je veškerá činnost Charit zaštiťována sdružením Charita Česká republika neboli *Sekretariátem Charity Česká republika*. Sekretariát koordinuje projekty humanitární a rozvojové pomoci. Koordinuje pomoc cizincům na území ČR a poskytuje servis všem Charitám při poskytování sociálních a zdravotních služeb. Spolupracuje s centrály Caritas Europa (Brusel) a Caritas Internationalis (Řím). Dále zajišťuje spolupráci

s vládou ČR a státní správou. Spravuje sbírková konta všech Charit a podílí se na propagaci, přípravě a vyhodnocení celostátních charitních akcí, jako např. Tříkrálová sbírka a Postní almužna. Ve svém sídle na Praze 1 provozuje Infocentrum a na Praze 2 provozuje školicí středisko Marianeum. (Charita ČR, 2011)

Charita ČR má dále dva samostatné členy, které nepatří pod správu diecézí. První z nich je Řeckokatolická charita, která je zřizována Řeckokatolickou církví a působí na území Apoštolského exarchátu neboli na celém území České republiky. V současnosti má sídla v Praze, Českých Budějovicích, Liberci a Olomouci. (Řeckokatolická charita, 2016) Druhým členem je Česká katolická charita – Domovy duchovních a řeholnic, která poskytuje služby starším řeholním sestřím a kněžím. Charitní domy jsou např. v Albrechticích, Brně, Českých Budějovicích, Kroměříži, Opavě, ve Staré Boleslavi, na Svatém Kopečku nebo ve Velehradě. (Česká katolická charita, 2016)

4.3. Působení a aktivity Charity Česká republika

V Kodexu Charity Česká republika (2009) je uvedeno: „Své poslání uskutečňuje Charita zejména prostřednictvím materiální, sociální, humanitární, rozvojové, psychické a duchovní pomoci potřebným lidem a rovněž prostřednictvím úsilí o spravedlivější podmínky ve společnosti.“

Pomoc potřebným na území celé České republiky prostřednictvím služeb je hlavní činnost Charity ČR. Charita v roce 2014¹⁸ poskytovala 1208 služeb sociální péče, sociální prevence, zdravotních služeb a jiných. Evidovala 104 569 klientů sociálních služeb a tisícům dalším lidem poskytla pomoc anonymně. V současné době poskytuje na území ČR péči a prevenci osobám, které se ocitly v nouzi nebo tíživé sociální situaci, lidem se zdravotním postižením, lidem nevléčitelně nemocným, lidem bez domova, obětem domácího násilí. Poskytuje péči také lidem, kteří užívají návykové látky či vězňům. Jednotlivé charitní služby jsou klientům poskytovány v jejich přirozeném prostředí i v ambulantních a pobytových zařízeních. Ve své činnosti vychází ze Zákona o službách (č. 108/2006 Sb.), kde je definováno 30 typů služeb, které poskytuje. Ostatní služby, které nejsou definovány zákonem, odpovídají na speciální a komplexní potřeby lidí (charitní šatník, hospic, aj.). (Charita ČR, 2015)

¹⁸ Výroční zpráva a statistiky za určitý rok, vychází v polovině následujícího roku. Z tohoto důvodu jsou užívána data za rok 2014, jako ta nejnovější.

Charita Česká republika poskytuje pomoc také v zahraničí, kde realizuje celou řadu rozvojových projektů od ochrany životního prostředí přes podporu drobných podnikatelů a zemědělské výroby až po vzdělávání či zdravotnictví. Charita působí i v oblasti humanitární pomoci. Díky ní poskytla statisícům lidí po celém světě základní potřeby v jejich tíživé situaci.

Důležitou aktivitou Charity je pořádání *Tříkrálové sbírky*, která probíhá na počátku každého roku po celém území České republiky (od roku 2001). Další sbírkou, ze které putují peníze na potřebné, je *Postní almužna*. Charita ČR pořádá i nahodilé sbírky, které odpovídají na akutní potřeby ve společnosti.

4.3.1. Služby poskytující na území České republiky

Služby, které Charita na území ČR poskytuje, se dělí do pěti základních skupin. Jsou jimi *služby sociální péče*, *služby sociální prevence*, *zdravotní služby*, které se často kryjí se službami sociální péče, *sociální poradenství* a *ostatní služby*. Ty se pak dále dělí do základních typů. (Charita ČR, 2015)

4.3.1.1. Služby sociální péče a zdravotní služby

Jsou to služby poskytující pomoc a podporu lidem, kteří se o sebe nemohou postarat a zároveň jim nemohou pomoci rodinní příslušníci či osoby blízké. Jejich cílem je umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života. Jedná se o nejpočetnější a nejrozšířenější typy služeb, které jednotlivé Charity poskytují. Patří mezi ně např. *ošetřovatelská péče* (odborná péče v přirozeném prostředí poskytovaná nejčastěji zdravotními sestrami) a *pečovatelská služba* (pomoc s každodenními úkony klientům, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu pokročilého věku nebo zdravotního postižení). Dalším typem je *osobní asistence* (terénní podpora při činnostech v přirozeném sociálním prostředí, poskytuje se bez časového omezení) či *podpora samostatného bydlení* (určena klientům se zdravotním postižením v jejich přirozeném sociálním prostředí). Dále do skupiny patří *domovy pro seniory*, *domovy pro řeholnice a duchovní České katolické charity*, *domovy pro osoby se zdravotním postižením*, a další. (Charita ČR, 2012)

4.3.1.2. Služby sociální prevence

Cílem služeb sociální prevence je pomáhat lidem k překonání jejich špatné sociální situace a chránit tak společnost před vznikem negativních sociálních jevů a jejich následným šířením. Služba *rané péče* je určena dětem (a jejich rodičům) ve věku do 6 let, které je zdravotně postižené a jeho vývoj je ohrožen nepříznivou sociální situací. *Nizkoprahová*

zařízení pro děti a mládež jsou určena dětem ve věku od 6 do 26 let. Dalším typem služby patřící do této skupiny jsou např. *sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi* (určeny rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj dlouhodobě ohrožen, a rodiče nejsou schopni tyto zábrany bez pomoci překonat). *Domy na půl cesty* jsou určeny zpravidla osobám do 26 let, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu nebo ochranné léčby. *Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením* jsou poskytovány osobám v pokročilém věku nebo osobám se zdravotním postižením, které jsou ohroženy vyloučením ze společnosti. Do této skupiny služeb patří i *sociálně terapeutické dílny*, které slouží osobám se zdravotním postižením a nejsou schopni uplatnit se na trhu práce kvůli jejich zdravotnímu stavu. Dalšími službami sociální prevence jsou *sociální rehabilitace, terénní programy, služby následné péče, krizová pomoc a telefonická krizová pomoc* a další. (Charita ČR, 2012)

4.3.1.3. Sociální poradenství

Součástí všech sociálních služeb je *základní sociální poradenství*, které poskytuje lidem potřebné informace přispívající k vyřešení jejich tíživé společenské situace. *Odborné sociální poradenství* je poskytováno s určitým zaměřením na potřeby lidí (manželské a rodinné poradny, poradny pro seniory, porady pro osoby se zdravotním postižením, poradny pro oběti domácího násilí či trestných činů, aj.). (Charita ČR, 2012)

4.3.1.4. Ostatní služby

Do ostatních služeb patří *hospice*, které pomáhají lidem s nevléčitelnými nemocemi – nejčastěji onkologickými, kardiologickými či neurologickými – a umírajícím. Kromě zdravotní péče jsou v těchto zařízeních poskytovány i služby sociálního charakteru. Další zařízení, která poskytují služby potřebným lidem a zároveň nejsou zakotveny v zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb., jsou *charitní šatníky* a *textilní banky, půjčovny zdravotnických či rehabilitačních pomůcek, mateřská centra, rodinná centra, dobrovolnická centra* a mnoho dalších. (Charita ČR, 2012)

4.3.2. Humanitární pomoc

Definic humanitární pomoci existuje mnoho. Do práce byla vybrána definice *Organizace spojených národů*, konkrétně *Úřadu pro koordinaci humanitárních záležitostí* (UNOCHA, 2003), která říká: „Humanitární pomoc je taková pomoc, která se snaží zachránit životy, zmírnit útrapy a pomoci obětem katastrof opět se postavit na vlastní nohy.“

Charita Česká republika již řadu let poskytuje humanitární pomoc v oblastech postižených přírodní katastrofou či válečným konfliktem. V roce 2014 poskytla tuto pomoc v šesti zemích na euroasijském kontinentě (Bulharsko, Filipíny, Irák, Jordánsko, Sýrie, Ukrajina). (Charita ČR, 2015)

Kvůli konfliktu v *Sýrii* přišlo už několik milionů lidí o domov. Charita poskytla v roce 2014 základní potřeby a zdravotnickou péči tisícům lidí na severu země, kde se jí podařilo zajistit provoz mobilní kliniky. Společně s jordánskou charitou pomohla v *Jordánsku* zvýšit kvalifikaci syrských uprchlíků, aby se mohli uplatnit na tamějším trhu práce. V Jordánsku zároveň došlo k přímé podpoře uprchlíků formou stravy, oblečení či příspěvkům na bydlení. Téhož roku pomohla Charita obyvatelům východní *Ukrajiny* formou oblečení, vybavení do nemocnic, potravin či hygienických balíčků. Proběhly také cykly školení ukrajinských psychologů a jiných odborníků, kteří se věnují psychosociální pomoci v krizových situacích. Charita poskytla pomoc také na *Filipínách*, kde se podílela na obnovování základní infrastruktury, zajištění potravin, pitné vody, přístřešků a dalších forem podpory lidem, které v listopadu 2013 zasáhl tajfun Haiyan. Podpora směřovala především na ostrov Samar, kde Charita poskytla základní vybavení (osivo, ruční traktory, bahenní čluny a další) pěstitelům rýže a farmářům. Do *Jižního Súdánu* byly poslány potravinové balíčky především pro podvyživené děti, které našly útočiště – po tamních etnických roztržkách – v táborech OSN. (Charita ČR, 2015)

V roce 2013 poskytla Charita ČR pomoc také v západní části *Afghánistánu*, kterou ovládají bojové skupiny. Většina obyvatel v této části dodnes trpí nedostatkem vody pro zemědělské účely. Proto tam za pomoci slovenské organizace *Človek v ohrození* byly zrekonstruovány zavlažovací systémy. Dále tam byly zrekonstruovány zničené silnice po povodních (2012) a vystavěny protipovodňové bariéry. V roce 2013 pomohla Charita ČR také obyvatelům *Čech*, které zasáhly rozsáhlé povodně. Do veřejné sbírky přispěli dárci částkou 19,7 milionů Kč, která byla použita na likvidaci škod po povodních a přímou pomoc zasaženým rodinám. (Charita ČR, 2014) V roce 2012 putovala humanitární pomoc do *Mali*, které postihlo extrémní sucho. To způsobilo úhyn dobytka a neúrodu. Proto Charita ČR poskytla pomoc lidem z oblasti Cercle de San formou potravin (kukuřice a rýže) a pomohla zakládat zeleninové zahrádky. (Charita ČR, 2013)

V roce 2011 Charita poskytla pomoc v *Pákistánu*, v oblasti Naúšehr, kde podpořila obnovu zdrojů obživy po povodních, které se odehrály v roce 2010. Několik stovek

pákistánských rodin získalo vybavení pro domácnost a stovky zemědělců získalo potřebné vybavení pro svoji činnost. Téhož roku putovala podpora také do *Japonska*, které v březnu zasáhlo ničivé zemětřesení a následná vlna tsunami. Ve spolupráci s Charitou Japonsko se podařilo desetitisícům Japonců zajistit přechodné ubytování, oblečení či základní hygienické potřeby (Charita ČR, 2012). Na *Haiti* byla poskytnuta pomoc v roce 2010, kdy zemi zasáhlo ničivé zemětřesení. Charita ČR se podílela na rozsáhlé celosvětové humanitární pomoci. Podílela se na zřízení zdravotnického centra, mobilní kliniky či dětského centra. Dále se podílela na distribuci více než deseti milionů tun potravin a téměř dvaceti tisíc hygienických balíčků. Během let 2002 až 2014 poskytla Charita ČR humanitární pomoc do několika dalších zemí. Mezi nimi byla *Indonésie* (Charita ČR, 2011), *Barma*, *Srí Lanka* (Charita ČR, 2009), *Bangladéš*, *Súdán*, *Zimbabwe* (Charita ČR, 2010) nebo oblast severního *Kavkazu* (Charita ČR, 2008).

4.3.3. Rozvojová pomoc

Termín *rozvojová pomoc* se v současnosti již téměř nepoužívá. Nahradil ho termín *rozvojová spolupráce*¹⁹, který je oproti dříve používanému výrazu neutrální. I přes to je nutné zmínit alespoň jednu definici rozvojové pomoci. Do práce byla vybrána definice Homi Kharase²⁰ (2007, s. 6), která říká: „Rozvojová pomoc jsou toky prostředků, které proudí do chudších zemí“. Přičemž autor také zmiňuje, že „podpora pokrývá celou řadu typů prostředků“.

Charita Česká republika již od roku 2002 poskytuje zahraniční rozvojovou pomoc v mnoha zemích světa (Charita ČR, 2008). Mezi oblasti, kterým se Charita věnuje, patří zdraví a sociální péče, vzdělávání dětí i dospělých, životní prostředí a občanská společnost. Všechny jmenované oblasti mají za úkol zlepšit životní podmínky místních obyvatel. V roce 2014 probíhaly zahraniční rozvojové projekty v deseti zemích světa (Čečensko, Etiopie, Gruzie, Haiti, Jižní Súdán, Kambodža, Kosovo, Moldavsko, Mongolsko, Zambie). (Charita ČR, 2015)

V *Moldavsku*, v roce 2014, se Charita ČR zaměřila na zajištění služeb domácí péče nemocným a starým lidem. Dále se zaměřila na zlepšení informování o možnostech léčby cukrovky, včetně měření hladiny cukru v hlavním městě Kišiněvě. Téhož roku v *Gruzii*

¹⁹ Rozvojová spolupráce naznačuje rovnovážný vztah mezi donorem a příjemcem pomoci. Předchozí termín rozvojová pomoc se již nepoužívá z důvodu nadřazenosti „bohatého“ donora a podřazenosti „chudého“ příjemce.

²⁰ Vědecký pracovník a zástupce ředitele programu pro Světové hospodářství a rozvoj americké think tank organizace Brookings Institution, která byla založena roku 1916.

podpořila začleňování osob se zdravotním postižením do společnosti, podpořila děti ze sociálně znevýhodněných rodin. V tamní Adžarské autonomní republice poskytla materiální podporu drobným podnikatelům, pěstitelům a chovatelům. V *Zambii*, v roce 2014, se Charita ČR zaměřila na zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní péče matky a novorozence. V zambijských oblastech Mayukwayukwa a Meheba zajistila kurzy krejčovství, truhlářství či vaření pro 38 mladých lidí. Charita ČR podpořila vzdělávání dětí v *Kambodži*, kde poskytla brýle a speciální obuv dětem s postižením. Zajistila také potřebné vzdělání pedagogickému personálu, který pracuje s postiženými dětmi. V roce 2014 bylo podpořeno vzdělání také v *Kosovu*, kde proběhla školení se zaměřením na vzdělávání autistických dětí, a v *Čečensku*, kde se Charita ČR zaměřila na podporu předškolního vzdělávání dětí s postižením. Tentýž rok Charita ČR zajistila vyšetření hospodářských zvířat v *Jižním Súdánu* a v *Etiopii* podpořila stavbu rybníků, které slouží k zavlažování. V etiopských obcích Taza Agara a Kerchicho zajistila vznik dvou zemědělských družstev, kterým poskytla školení o chovu dobytka a uskladňování sklizně, a patnácti tamním rodinám předala ruční pumpy. (Charita ČR, 2015)

V roce 2013 CHČR poskytla materiální prostředky potřebné k zemědělství (osiva, hospodářská zvířata, atd.) pěstitelům a chovatelům z *Indonésie*. Zprostředkovala jim také školení, na kterém se učili jak šetrně a efektivně pěstovat plodiny a chovat zvířata (Charita ČR, 2014). O rok dříve pomohla také pěstitelům v *Afghánistánu*, kde vybuodovala (v provinciích Parwan a Kapisa) dva sklady na ovoce a zeleninu, se stabilní teplotou a nízkými provozními náklady (Charita ČR, 2013). V roce 2011 se Charita ČR věnovala zlepšení zdravotní péče v *Srbsku*, kde se soustředila na prevenci rakoviny u žen a zajistila dialyzační křesla pro fakultní nemocnici v Bělehradu (Charita ČR, 2012). V roce 2010 podpořila vzdělávací program v *Ázerbájdžánu* pro děti a mladé lidi, kteří jsou ze sociálně vyloučených rodin (Charita ČR, 2011). Během let 2002 až 2014 realizovala zahraniční projekty také v *Arménii*, *Barmě*, *Íránu*, *Mosambiku*, *Pákistánu* či v *Senegalu* (Charita ČR, 2015).

4.3.4. Ostatní aktivity

Charita ČR se věnuje také vzdělávání svých zaměstnanců a dobrovolníků. Pro tyto účely bylo vytvořeno školicí centrum *Marianeum*. Probíhají v něm téměř každý týden vzdělávací kurzy, které se zaměřují na prohlubování znalostí sociálních pracovníků i vedoucích pracovníků diecézních charit. Charita ČR vzdělávala, v letech 2013 až 2015, žáky a studenty na školách v rámci projektu *Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce*

na školách. Projekt byl zaměřen na seznámení s různými globálními tématy (Charita ČR, 2015).

Podpora ze strany CHČR je věnována také cizincům na území České republiky. Charita klade důraz na integrační aktivity, které pomáhají se začleněním do české společnosti (Charita ČR, 2014). Poradenské služby jsou poskytovány terénní či ambulantní formou (Charita ČR, 2009). Charita ČR poskytuje cizincům také *integrační kurzy češtiny a sociokulturních dovedností*. (Charita ČR, 2014)

Další aktivitou Charity ČR jsou *sbírky a kampaně* (Charita ČR, 2015). Každoročně se pořádá *Tříkrálová sbírka*, která navazuje na starý lidový zvyk. Jde o největší dobrovolnickou akci v celé České republice. V roce 2000 proběhla pouze v olomoucké arcidiecézi, kde se vybralo více než 8 mil. Kč, a o rok později již proběhla sbírka po celé zemi a její výnos činil téměř 32 mil. Kč. V roce 2005 vykoledovaly dobrovolnické skupiny přes 62 mil. Kč (Charita ČR, 2008) a v roce 2014 činil výnos ze sbírky téměř 84 mil. Kč. (Charita ČR, 2015). Další sbírkou je např. *Postní almužna*, která je pořádána každoročně v postní době²¹.

4.4. Hospodaření Charity Česká republika

Jednotlivé složky Charity ČR v roce 2014 hospodařily s finančními prostředky ve výši 3 mld. Kč, přičemž největší část příjmů tvoří tzv. *tržby za vlastní výkony a služby* ve výši téměř 900 mil. Kč, *dotace od ministerstev a Úřadu vlády ČR* ve výši téměř 800 mil. Kč a *tržby od zdravotních pojišťoven* ve výši 450 mil. Kč. Dalšími příjmy jsou *dotace od krajů, dotace od obcí, dary* či *výnosy ze sbírek*. Největší část nákladů tvoří *mzdové náklady* ve výši přes 1,3 mld. Kč, které tak tvoří téměř polovinu veškerých nákladů. Další značnou část výdajů zaujímá *spotřeba materiálu, zboží a energie*, ve výši téměř 500 mil. Kč, a *sociální a zdravotní pojištění zaměstnanců*, taktéž ve výši téměř 500 mil. Kč. Ostatní náklady jsou např. *náklady za služby, odpisy* či *opravy a udržování*. (Charita ČR, 2015)

²¹ Období příprav na Velikonoce.

5. FARNÍ CHARITA KOLÍN

Farní charita Kolín je jednou z mnoha farních charit České republiky, které jsou součástí nestátní neziskové organizace Charita Česká republika (Farní charita Kolín, 2016d). Územně spadá pod působnost Arcidiecézní charity Praha, avšak disponuje vlastní právní subjektivitou. Jejím zřizovatelem je Římskokatolická církev, resp. arcibiskup pražský. Oficiálně byla zřízena v létě roku 2005 (Arcibiskupství pražské, 2005).

Působišťem FCHK je město Kolín a území kolínské farnosti, popř. dalších obcí v jejím nejbližším okolí. (Farní charita Kolín, 2016d) Jejím účelem je pomáhat lidem v nouzi na principech křesťanské víry (Arcibiskupství pražské, 2005), stejně jako v případě její zaštiťující organizace CHČR. Činnost FCHK se až do roku 2014 sestávala především z pořádání Tříkrálové sbírky (Růžková Rybárová, 2016a). Poté vzniklo v Kolíně díky FCHK několik sociálních zařízení, které poskytují základní potřeby a služby potřebným lidem. V současnosti se Farní charita Kolín věnuje také humanitární a rozvojové činnosti. V Kolíně a jeho okolí působí kromě FCHK několik desítek neziskových organizací (Barry a spol., Prostor plus, Šela a další), které se věnují sociálním a zdravotním službám nebo humanitární či rozvojové činnosti. (Městský úřad Kolín, 2016)

5.1. Humanitární pomoc

Humanitární činnost Farní charity Kolín je vzhledem k jejímu krátkému působení teprve v počátcích. I přes krátkou působnost FCHK a její nelehké postavení se snaží pomáhat lidem v těžké zdravotní nebo společenské situaci.

Jednou z forem této pomoci je např. poskytování potravin. Ty jsou získány především díky *Národní potravinové sbírce*, která se koná každý rok v listopadu (Růžková Rybárová²², 2016a). Díky ní FCHK získala 841 kg potravin v roce 2014 (Farní charita Kolín, 2016e) a 1 773 kg v roce 2015. Potravinové jsou uskladněny v charitním *skladu potravinové pomoci*, který vznikl na konci roku 2015. Vydávány jsou na základě poukázek, které mohou být získány na Odboru sociálních věcí Městského úřadu v Kolíně (Růžková Rybárová, 2016a). Nárok na potravinovou pomoc má každý občan, žijící ve správním obvodu ORP Kolín, který o ni zažádá. Podle Růžkové Rybárové (2016a) jsou však potraviny vydávány všem potřebným lidem, kteří žijí v kolínském okrese (tj. i správní obvod ORP Český Brod).

²² Ředitelka Farní charity Kolín od roku 2014.

Farní charita Kolín pomáhá také lidem, kteří se ocitnou v tíživé životní situaci kvůli živelným pohromám. Jedním z těchto případů byla např. pomoc sedmičlenné rodině, která přišla o dům kvůli požáru, na konci roku 2014. Na začátku roku 2015 jí FCHK poskytla základní a hygienické potřeby a ve spolupráci s kolínským farářem poskytla rodině také základní vybavení do nové domácnosti. FCHK je připravena pomoci také lidem, kteří přijdou o bydlení kvůli povodním. Ty se však od začátku jejího působení v kolínském okolí nevyskytly. (Růžková Rybárová, 2016d)

Podle Růžkové Rybárové (2016d) FCHK nemá v současnosti na humanitární činnost mimo kolínské okolí dostatek finančního a personálního zajištění. Proto alespoň poskytuje materiální podporu Arcidiecézní charitě Praha, která se dlouhodobě věnuje humanitární pomoci nejen na území České republiky (Arcidiecézní charita Praha, 2016b). Do této materiální podpory patří například základní zdravotnické potřeby, příkrývky, oděvy či obuv pro lidi, kterým Arcidiecézní charita Praha pomáhá (Růžková Rybárová, 2016c). Díky logistickému zajištění ADCH tak putovaly v létě roku 2015 z charitního šatníku (viz kap. 5.3.) do *Nepálu* např. plachty a příkrývky, vybavení na vaření, utěrky či ručníky. Materiální pomoc byla poskytnuta jako reakce na ničivé zemětřesení, které postihlo Nepál v dubnu téhož roku (Arcidiecézní charita Praha, 2015).

Je třeba také zmínit, že Farní charita Kolín nepřímou poskytuje humanitární pomoc, a to i do zahraničí, díky *Tříkrálové sbírce* (viz kap. 5.4.). Veškeré peníze, které jsou vykoledovány v této sbírce farními, oblastními či městskými Charitami, putují do Charit diecézních a arcidiecézních. Peníze, které se vyberou díky dobrovolníkům Farní charity Kolín, tak putují do Arcidiecézní charity Praha. Farní charitě Kolín je zpětně (po žádosti) vydáno šedesát pět procent z těchto peněz. Zbýlých třicet pět procent je použito na velké projekty Arcidiecézní charity Praha, tzn. i na humanitární pomoc na území České republiky a humanitární pomoc putující do zahraničí (viz kap. 5.6.). (Růžková Rybárová, 2016d)

5.2. Rozvojová pomoc

Kromě humanitární činnosti se Farní charita Kolín věnuje také rozvojové činnosti. Jednou z jejích forem je *Adopce na dálku*. Farní charita Kolín zprostředkovává lidem z kolínské farnosti podporu dětí z Indie či Ugandy prostřednictvím tohoto programu. Spolupracuje na něm s Arcidiecézní charitou Praha a finančně ho podporuje díky penězům, které jsou vybrány během *Tříkrálové sbírky*. (Růžková Rybárová, 2016c)

Farní charita Kolín poskytuje materiální pomoc do rozvojových zemí prostřednictvím zahraničních rozvojových projektů Arcidiecézní charity Praha. Díky úzké spolupráci těchto dvou Charit putují oděvy, obuv, dětské hračky a základní potřeby lidem z rozvojových zemí. (Růžková Rybárová, 2016c). Jsou tak podporovány například vzdělávací projekty v *Bělorusku*, zdravotnické a vzdělávací projekty v *Ugandě* nebo projekty komunitního rozvoje v *Indii* (Arcidiecézní charita Praha, 2016b). Materiální pomoc do zahraničí je poskytována především na rozvojové projekty v Ugandě (Růžková Rybárová, 2016c). Do ugandské vesnice Kitula, kde ADCH provozuje Základní školu sv. Jana Nepomuckého (Arcidiecézní charita Praha, 2016d) putovaly z charitního šatníku některé drobné předměty potřebné na provoz školy (židle, sešity, atd.). Do tamní školní kuchyně a jídelny putovaly základní předměty na vaření a stolování (vařečky, hrnce, příbory, atd.). Obdobným způsobem funguje i podpora učiliště v ugandské vesnici Malongwe, které je provozováno od roku 2009 pražskou Charitou. (Arcidiecézní charita Praha, 2016a). Další materiální pomoc je poskytována na provoz české nemocnice sv. Karla Lwagy, která byla vybudována roku 2007 v ugandské oblasti Buikwe (Arcidiecézní charita Praha, 2016c), kam jsou posílány příkrývky pro pacienty, popř. základní zdravotnické vybavení (obvazy, náplasti, apod.). Podle Růžkové Rybárové (2016c) však Farní charita Kolín prozatím neuvažuje o samostatném vedení rozvojových projektů v zahraničí. Hlavním důvodem je nedostatek financí a personálu, který by byl třeba na takto rozsáhlé projekty. Proto je v současnosti role FCHK v zahraniční rozvojové pomoci víceméně podpůrná.

Farní charita Kolín se nevěnuje pouze zahraniční rozvojové pomoci, nýbrž i rozvoji osobnostnímu. Je to jedna z jejích hlavních činností, kterým se v současnosti věnuje. Cílovou skupinou jsou především *senioři* z Kolína a okolních obcí. Pro tento účel byl v roce 2015 vytvořen projekt *Pro seniory*, který má za úkol zapojit starší osamocené obyvatele Kolína a okolí do běžného společenského života. Tohoto projektu se účastní dobrovolníci, kteří se pravidelně vídají se svými klienty. Projekt funguje na principu, že jeden dobrovolník se setkává s jedním seniorem. Dobrovolníci nemají na starost péči zdravotnickou, nýbrž společenskou a komunikační. Náplní jejich dobročinnosti je běžná komunikace se seniory, procházky v přírodě, čtení literatury či hraní společenských her. Setkání se z velké části odehrávají v přirozeném prostředí seniorů (Růžková Rybárová, 2016a). Byla již vytvořena smlouva mezi Farní charitou Kolín a Městským domovem důchodců v Kolíně o vysílání dobrovolníků, a tak dobrovolníci začali od roku 2016 docházet i do domovů pro seniory, se kterými se vídají jednou či dvakrát za týden (Růžková Rybárová, 2016b).

Další cílovou skupinou lidí, kterým se snaží Farní charita Kolín pomoci v jejich osobním rozvoji, jsou *dlouhodobě nezaměstnaní*. Těm poskytuje možnost nastoupit na pracovní místa v charitním šatníku nebo v dobrovolnickém centru, které FCHK provozuje. Zaměstnancům hradí náklady na mzdu Úřad práce ČR, Kontaktní pracoviště v Kolíně, Krajská pobočka v Příbrami. Pracovní místa v charitních zařízeních jsou určena lidem na dobu jednoho roku a mají za úkol pomoci dlouhodobě nezaměstnaným znovu nastoupit do pracovního procesu. Od vzniku projektu (2014) bylo zaměstnáno na pracovních pozicích v charitním šatníku a dobrovolnickém centru několik lidí, kteří byli posléze úspěšně zaměstnáni na jiných pracovištích na Kolínsku. (Růžková Rybárová, 2016a)

V Kolíně a jeho okolí bydlí i mnoho obyvatel původem ze zahraničí. Z tohoto důvodu spolupracuje Farní charita Kolín se sousední Oblastní charitou Kutná Hora na *intenzivním začleňování cizinců do společnosti* (Růžková Rybárová, 2016d). Prostřednictvím tohoto programu se Charity snaží naučit cizince českému jazyku či sociokulturním zvyklostem. Rozvíjí tak jejich znalosti a zabraňují nově příchozím lidem ze zahraničí, aby se ocitli na společenském dně. Vzhledem k současné migrační vlně lidí z rozvojových zemí do střední a západní Evropy, se potřeba vytvoření či rozšíření ubytovacích kapacit a poskytnutí základních potřeb stala nevyhnutelnou. Podle Růžkové Rybárové (2016d) s tím počítá i Farní charita Kolín. Ta je připravena, prostřednictvím dobrovolníků, zapojit lidi z rozvojových zemí do běžného společenského života v Kolíně a okolí. Připravena je také zajistit potravinovou či základní materiální pomoc (oděvy, obuv, příkrývky, hygiena, atd.), kterou má k dispozici díky zásobám skladu potravinové pomoci a charitnímu šatníku, avšak není schopna zajistit potencionálním migrantům ubytování. Místo, kde by byly ubytováni lidé z rozvojových zemí, by muselo být vyjednáno a poskytnuto ve spolupráci s Městským úřadem v Kolíně, jelikož Farní charita Kolín nedisponuje žádnými nemovitostmi.

Nepřímá rozvojová pomoc funguje na stejném principu jako nepřímá humanitární pomoc. Peníze, které jsou vybrány Farní charitou Kolín během Tříkrálové sbírky, jsou použity na zahraniční rozvojové projekty Arcidiecézní charity Praha.

5.3. Služby poskytující na Kolínsku

Společně s humanitární a rozvojovou činností se Farní charita Kolín věnuje poskytování služeb občanům Kolína a okolních obcí.

Prvním zařízením, které začala Farní charita Kolín provozovat, byl *charitní šatník*. Vedení města Kolína jí poskytlo v roce 2014 pro účely charitního šatníku bytový prostor.

Provoz zařízení zajišťují dvě pracovnice, které jsou zaměstnány díky podpoře Úřadu práce v rámci dotací na veřejně prospěšné práce. V šatníku jsou k dispozici především oděvy, obuv či příkrývky. Dalšími předměty, které jsou uskladněny v prostorách šatníku, jsou dětské hračky či postýlky, základní hygienické a zdravotnické potřeby, potřeby na vaření či jiné drobné předměty do domácnosti. (Růžková Rybářová, 2016a) Ceny zboží z charitního šatníku jsou díky nulovým pořizovacím nákladům stanoveny velmi nízko, jsou spíše symbolické a pohybují se mezi 5 až 40 Kč (Kolínský deník, 2014). Veškeré peníze získané z prodeje těchto předmětů jsou, po úhradě nutných nákladů na provoz šatníku, věnovány potřebným lidem z Kolína a okolí (Farní charita Kolín, 2016c). Potřební lidé mohou získat oblečení či jiné předměty z charitního šatníku zdarma, a to na základě poukázek. Systém poukázek funguje obdobně jako u poukázek na potraviny, které mohou být získány ze skladu potravinové pomoci, tzn. poukázky na předměty z charitního šatníku mohou být získány na základě rozhodnutí Odboru sociálních věcí Městského úřadu v Kolíně, stejně jako v případě poukázek na potraviny (Růžková Rybářová, 2016a).

Mezi cílové skupiny lidí, kterým jsou poskytovány služby charitního šatníku, patří osoby ve hmotné nouzi, osoby s nízkými příjmy či osoby v nepříznivé sociální situaci, rodiny dlouhodobě žijící na hranici životního minima, matky s dětmi nebo osoby bez domova. Další lidé, kteří mohou čerpat služby charitního šatníku, jsou osoby, kterým hrozí ztráta bydlení, nebo oběti živelných pohrom a osoby sociálně vyloučené. Osoby, které přicházejí z ústavních zařízení nebo osoby po výkonu trestu mohou také požádat o služby charitního šatníku (Městský úřad Kolín, 2016). Cílem služby není pouze poskytnutí ošacení a jiných předmětů potřebných pro běžný život, ale také předejít potencionální kriminalitě a sociálnímu vyloučení klientů. Zaměstnanci charitního šatníku poskytují také *základní poradenství* a případné nasměrování klientů na další organizace poskytující speciální poradenství, popř. jiné služby, které FCHK neposkytuje (Farní charita Kolín, 2016b).

Farní charita Kolín provozuje také *dobrovolnické centrum*, díky kterému zapojuje především lidi z kolínské farnosti do charitních činností (viz kap. 5.5.). Růžková Rybářová (2016c) říká: „V dnešní době je velmi složité zřídit nové charitní zařízení“, i přes to má FCHK v plánu zřídit v roce 2017 nové *komunitní centrum*, které bude určeno především pro rodiny s dětmi ze společensky slabých vrstev. Výstavba centra by měla započít na začátku roku 2017. Dále je v jednání zavedení nových služeb FCHK na rok 2017, které napomáhají rodinám, ve kterých probíhá rozvodové řízení manželství rodičů. Mezi tyto služby patří *podporovaná komunikace rodičů* (rodiče se setkávají v poradně bez přítomností dětí

na neutrální půdě a za přítomnosti a podpory sociálních pracovníků), *asistované setkávání rodičů s dětmi* (rodiče se setkávají s rodiči, popř. prarodiči v poradně za přítomnosti sociální pracovníků) a *asistované předávání dětí* (rodiče si předávají děti za přítomnosti sociálních pracovníků a informují se navzájem o stavu dítěte). Nejdříve však musí tyto plánované služby projít schválením na Komunitním plánování služeb města Kolína.

5.4. Ostatní aktivity

Jednou z hlavních aktivit Farní charity Kolín je zapojení se do celostátní *Tříkrálové sbírky*. Kolínští tříkráloví koledníci se v ulicích poprvé objevili v roce 2006. V následujících letech se do sbírky zapojili i koledníci z okolních obcí. (Farní charita Kolín, 2016f) V roce 2016 byli k vidění v patnácti obcích správního obvodu ORP Kolín, a to v samotném Kolíně, Červených Pečkách, Hradištku, Nebovidech, Ovčárech, Polepech, ve Starém Kolíně, Veltrubech a dalších. Celkový výtěžek ze sbírky v roce 2016 činil 111 186 Kč. (Římskokatolická farnost Kolín, 2016) Od roku 2006 bylo v Kolíně a okolí vybráno více než půl milionu Kč (viz Tabulka č. 1). Teprve od vzniku charitního šatníku a dobrovolnického centra, tj. od roku 2014, zůstává část (65 %) výtěžku ze sbírky Farní charitě Kolín pro vlastní účely. Tyto prostředky jsou určeny na provoz dobročinných zařízení FCHK a především na pomoc chudým, zdravotně postiženým, nemocným, seniorům a dalším potřebným lidem Kolína a okolí. (Růžková Rybárová, 2016c)

Tabulka č. 1: Přehled výtěžku z jednotlivých Tříkrálových sbírek v kolínské farnosti v letech 2006–2016

Rok sbírky	Výtěžek sbírky (Kč)
2006	32 055
2007	32 036
2008	41 968
2009	41 361
2010	29 638
2011	35 406
2012	57 928
2013	51 278
2014	79 550
2015	85 890
2016	111 186

Zdroj: vlastní zpracování, upraveno podle Farní charita Kolín a Farní časopis : Bartoloměj

V průběhu roku se v kolínské farnosti pořádá také *Postní almužna*, které se účastní především lidé z kolínské farnosti. Během postní doby, tj. 40 dní před Velikonocemi, jsou vybírány peníze a po jejím skončení jsou použity na dobročinnost Farní charity Kolín. (Růžková Rybárová, 2016c)

5.5. Úloha dobrovolníků

Ochota lidí, kteří pomáhají bez finanční odměny, hraje ve fungování Farní charity Kolín nezastupitelnou roli. Všechny akce či sbírky, které FCHK pořádá, se z velké části konají díky dobrovolníkům. Ti se mohou zapojit do dobročinnosti v Kolíně a okolních obcích díky *Dobrovolnickému centru sv. Bartoloměje*. Účastní se jednorázových aktivit nebo aktivit dlouhodobého charakteru, např. projektu *Pro seniory*. (Farní charita Kolín, 2016a)

Jednorázových aktivit či benefičních akcí, které jsou pořádány díky dobrovolníkům, existuje na Kolínsku několik. Mezi ně patří např. Tříkrálová sbírka, které se každoročně účastní několik desítek lidí. V roce 2016 se jí účastnilo sto dvacet dobrovolníků, kteří vytvořili kolednické skupiny v patnácti obcích. Dobrovolníci z kolínské farnosti zajišťují také průběh Národní potravinové sbírky. V roce 2015 se jí účastnilo třicet lidí. Pomáhají také při organizování Dětského dne, který každoročně pořádá Římskokatolická farnost Kolín. V létě pomáhají organizovat křesťanský charitativní Jazzový koncert na Kmochově ostrově²³ (Růžková Rybárová, 2016a). V roce 2015 se na dobrovolném vstupném tohoto koncertu vybralo 14 231 Kč, které byly dále použity na podporu rozvoje Dobrovolnického centra svatého Bartoloměje. Výtěžek ze vstupného bude také použit na program zaměřený na podporu sociálně ohrožené mládeže, který FCHK plánuje vytvořit. (Římskokatolická farnost Kolín, 2015)

V rámci dobrovolnického centra probíhají i *tvůřivé dílny*, tzn. setkání dobrovolníků, při kterých jsou vyráběny předměty určené na dobročinné účely. Mohou být také prodány na městských trzích či v kontaktním místě FCHK a utržené peníze mohou být použity na činnost Farní charity Kolín. (Růžková Rybárová, 2016b)

V roce 2015 pomohli dobrovolníci Farní charity Kolín při organizaci *Novoročního setkání evropské mládeže*, které proběhlo v Praze na počátku roku (Růžková Rybárová, 2016b). Pomáhají také s administrativou Farní charity Kolín, besedami, přednáškami

²³ Říční ostrov nacházející se v Kolíně na Labi. Ostrov je určený k rekreaci a kulturním akcím (koncerty, letní promítání a další).

a benefičními akcemi, které zaštiťuje římskokatolická církev, a dalšími akcemi. (Farní charita Kolín, 2016a)

5.6. Hospodaření Farní charity Kolín

Farní charita Kolín hospodařila v roce 2014 s finančními prostředky ve výši více než 200 tisíc Kč, resp. *příjmy* FCHK byly ve výši 224 tisíc Kč a *výdaje* FCHK byly ve výši 226 tisíc Kč. (Arcidiecézní charita Praha, 2015)

Tabulka č. 2: Přehled výdajů a příjmů Farní charity Kolín v roce 2014

Ukazatel	Hodnota (tisíc Kč)
Spotřeba materiálu, zboží a energií	39
Opravy a udržování	5
Náklady na služby	23
Mzdové náklady bez ostatních osobních nákladů	115
Sociální a zdravotní pojištění	39
Ostatní náklady	5
Výdaje celkem	226
Tržby za vlastní výkony a služby	13
Dotace obce, města	20
Ostatní dotace (EU, Úřad práce a další)	72
Dary	67
Sbírky veřejné	52
Příjmy celkem	224

Zdroj: vlastní zpracování, upraveno podle Arcidiecézní charita Praha

Největší část příjmů tvořily *dotace* (od obcí, úřadů či Evropské unie) ve výši 92 tisíc Kč. Druhou největší část příjmů tvořily *dary* ve výši 67 tisíc Kč. Velkou položku příjmů tvořil také výtěžek z Tříkrálové sbírky a to ve výši 52 tisíc Kč. (Arcidiecézní charita Praha, 2015)

Více než polovinu výdajů tvořily *mzdové náklady* a to ve výši 115 tisíc Kč. Dalšími výdaji FCHK byly v roce 2014 např. *sociální a zdravotní pojištění* či *spotřeba materiálu, zboží a energií*. Obě tyto položky tvořili částku ve výši 39 tisíc Kč. (Arcidiecézní charita Praha, 2015)

Farní charita Kolín v současnosti nevlastní žádné nemovitosti, i přes to provozuje díky vedení města Kolína několik sociálních zařízení. Náklady na jejich běžný provoz (energie) jsou financovány z výtěžku Tříkrálové sbírky. V roce 2014 tvořily tyto náklady téměř padesát procent z výtěžku. Patnáct procent bylo použito na mzdové náklady či sociální a zdravotní

pojištění zaměstnanců. Ti jsou z velké části placeni díky podpoře Úřadu práce ČR, Kontaktního pracoviště v Kolíně. (Růžková Rybářová, 2016a)

Zbýlých třicet pět procent výtěžku z Tříkrálové sbírky Farní charity Kolín putuje na projekty Arcidiecézní charity Praha, Charity Česká republika nebo na jejich provoz. V roce 2014 tak putovalo na tuzemské projekty Arcidiecézní charity Praha téměř 12 tisíc Kč (15 % z celkového výtěžku) a na zahraniční projekty ADCH putovalo téměř 8 tisíc Kč (10 % z celkového výtěžku). Na projekty Charity Česká republika putovalo v roce 2014 téměř 4 tisíce Kč (5 % z celkového výtěžku) a 4 tisíce (5 % z celkového výtěžku) putovalo na režijní náklady CHČR. (Tříkrálová sbírka, 2016)

6. ZÁVĚR

V práci byly stručně popsány dějiny charitativní činnosti, dále pak některé významné osobnosti charitativní péče, charitní zařízení a cílové skupiny lidí, kterým byla tato forma pomoci poskytována. Mezi přední poskytovatele charitativní činnosti patřila v minulosti především *církev*, dále pak *mnišské, špitální a rytířské řády, panovníci, aristokracie* či *proští lidé*. Mezi cílové skupiny potřebných lidí patřili v minulosti především *chudí, nemocní, pocestní, sirotci a vdovy*. Postupem času byla charitativní péče poskytována také *duševně a tělesně postiženým, vězňům, alkoholikům* či jiným *osobám na okraji společnosti*. V průběhu dějin se objevilo několik forem poskytování charitativní péče, mezi kterými byly například *peníze, potraviny* či *zdravotnická péče*.

Dále byla v práci představena *Charita Česká republika*, její vznik a historie. V práci byl uveden stručný přehled organizační struktury této organizace. Dále byl uveden stručný přehled zdravotních a sociálních služeb, které daná organizace poskytuje na území České republiky. Charita Česká republika se věnuje také poskytování humanitární a rozvojové pomoci. V posledních letech poskytovala *humanitární pomoc* především na euroasijském kontinentě, ať už ve státech, kde se odehrála *přírodní katastrofa* (Filipíny, Nepál a další), nebo ve státech ve *válečném konfliktu* (Sýrie, Ukrajina a další). Zahraniční rozvojovou pomoc poskytuje v současnosti v několika státech Afriky, Asie, na Blízkém východě a v Evropě. Zaměřuje se především na rozvoj v oblasti *zdravotní a sociální péče, vzdělávání, občanské společnosti, živobytí* či *životního prostředí*.

V závěrečné části bakalářské práce byla popsána Farní charita Kolín, její hospodaření a činnosti, kterým se v současnosti věnuje. Poskytuje několik služeb obyvatelům Kolína a jeho blízkého okolí a provozuje několik sociálních zařízení. *Humanitární pomoc* poskytuje potřebným lidem z *Kolína* a blízkého okolí především v podobě *potravin* a to díky provozování skladu potravinové pomoci. Nepřímo poskytuje humanitární pomoc i do *zahraničí* díky Tříkrálové sbírce, jelikož *pět procent* z celkového výtěžku putuje na projekty Charity Česká republika a *deset procent* putuje na zahraniční projekty Arcidiecézní charity Praha, která zastřešuje všechny farní, městské či oblastní charity v pražské arcidiecézi. Celkem tak přispívá Farní charita Kolín na zahraniční humanitární a rozvojovou pomoc *patnácti procenty* z výtěžku Tříkrálové sbírky. Díky spolupráci s Arcidiecézní charitou Praha poskytuje Farní charita Kolín i *rozvojovou pomoc* do *zahraničí*, a to ve formě *materiální*. Díky provozování charitního šatníku a logistickému zajištění Arcidiecézní charity Praha jsou

na zahraniční projekty poskytovány *oděvy, obuv, hygienické či zdravotnické potřeby, potřeby na vaření a stolování* či jiné základní potřeby. Farní charita Kolín se také účastní programu *Adopce na dálku*. Věnuje se také osobnostnímu rozvoji kolínských občanů, resp. *seniorů a dlouhodobě nezaměstnaných*. Senioři z Kolína a okolních obcí jsou díky dobrovolníkům opět vtáhnuti do společenského života a dlouhodobě nezaměstnaným lidem jsou na určitou dobu poskytnuta pracovní místa, která jim mají pomoci v návratu do pracovního procesu. Farní charita Kolín neposkytuje tak pestrou škálu služeb jako některé farní charity na území ČR, což může být přisouzeno jejímu krátkému působení a velkému počtu neziskových organizací, které působí v Kolíně a okolních obcích. Avšak její činnost není zanedbatelná, jelikož jako jedna z mála organizací působících na Kolínsku poskytuje kromě poradenských služeb také materiální pomoc.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

ARCIBISKUPSTVÍ PRAŽSKÉ. *Zřizovací listina : Farní charita Kolín*. Praha, 2005. 1 s.

Dostupné z:

http://www3.mkr.cz/cns_internet/CNS/zobraz_dokument.aspx?id_subj=9071&typ=3&id_ty p_dok=7&plati_od=2005-07-11%2000:00:00.000

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. Charitní týmy pracují v zemětřesením postiženém Nepálu, *Bulletin Arcidiecézní charity Praha*. 2015, 5(6). s. 1. Dostupné z:

<http://praha.charita.cz/res/data/028/003403.pdf>

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. *Odborné učiliště sv. Karla Lwangy v Malongwe* [online]. ©2016a [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/zahranici/projekt-skol/technicky-institut-sv-karla-lwangy/>

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. *Rozvojová spolupráce a humanitární pomoc* [online]. ©2016b [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/zahranici/>

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. *Výroční zpráva 2014*. Praha, 2015. 14 s. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/res/data/028/003439.pdf?seek=1434648671>

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. *Základní info o nemocnici* [online]. ©2016c [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://nemocniceuganda.cz/zakladni-info-o-nemocnici/>

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA. *Základní škola sv. Jana Nepomuckého v Kitule* [online]. ©2016d [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/zahranici/projekt-skol/zs-sv-jana-nepomuckeho/>

BENEDIKT XVI. *Bůh je láska*. 3. vyd. Praha: Paulínky, 2006. 64 s. ISBN 80-86949-03-6

BRODMAN, James. *Charity and Religion in Medieval Europe*. Washington D.C.: The Catholic University of America Press, 2009. 318 s. ISBN 978-0-8132-1580-8

ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA. *Úvodem* [online]. ©2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.ckch.cz>

FARNÍ CHARITA KOLÍN. *Dobrovolnické centrum svatého Bartoloměje* [online]. ©2016a [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://kolin.charita.cz/dobrovolnicke-centrum-svateho-bartolomeje/>

FARNÍ CHARITA KOLÍN. *Charitní šatník* [online]. ©2016b [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://kolin.charita.cz/charitni-satnik/>

FARNÍ CHARITA KOLÍN. *Charitní šatník se otevřel prvním klientům* [online]. ©2016c [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://kolin.charita.cz/aktualne/charitni-satnik-se-otevrel-prvnim-klientum/>

FARNÍ CHARITA KOLÍN. *Kdo jsme* [online]. ©2016d [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://kolin.charita.cz>

FARNÍ CHARITA KOLÍN. *Národní potravinová sbírka podruhé i v Kolíně* [online]. ©2016e [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://kolin.charita.cz/aktualne/narodni-potravinova-sbirka-podruhe-i-v-koline/>

FARNÍ CHARITA KOLÍN. *Tříkrálová sbírka v kolínské farnosti* [online]. ©2016f [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://kolin.charita.cz/trikralova-sbirka-v-nasi-farnosti/>

CHADIMA, Martin. *Dějiny charitativní péče*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 8–40. ISBN 978-80-7041-632-7

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Charita na přelomu tisíciletí* [online]. ©2016a [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-pocatkem-noveho-tisicileti/>

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Charita u nás v letech 1919-2000* [online]. ©2016b [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-1919-2000-souhrnny-text/>

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Charita v letech 1994-1997* [online]. ©2016c [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-v-letech-1994-1997/>

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Charita začátkem 90. let* [online]. ©2016d [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Kodex Charity Česká republika*. 2009. 7 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/020/002269.pdf>

- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *O Charitě* [online]. ©2016e [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Organizační struktura* [online]. ©2016f [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2007*. Nučice: Gemmapress, 2008. 44 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/020/002328.pdf?seek=1456387789>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2008*. Nučice: Gemmapress, 2009. 72 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/020/002283.pdf?seek=1456147523>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2009*. Nučice: Gemmapress, 2010. 84 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/020/002284.pdf?seek=1456147683>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2010*. Nučice: Gemmapress, 2011. 36 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/020/002285.pdf?seek=1456148003>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2011*. Nučice: Gemmapress, 2012. 60 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/013/001451.pdf?seek=1340796128>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2012*. Kutná Hora: Label, 2013. 54 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/015/001701.pdf?seek=1373532278>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2013*. Kutná Hora: Label, 2014. 34 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/016/001794.pdf?seek=1404990829>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Výroční zpráva 2014*. Kutná Hora: Label, 2015. 38 s. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/018/002031.pdf?seek=1438347029>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Z historie* [online]. ©2016g [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Z historie Charity na Moravě (1. část)* [online]. ©2016h [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>
- CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Z historie Charity na Moravě (2. část)* [online]. ©2016ch [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Z historie Charity na Moravě (3. část)* [online]. ©2016i [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-3-cast/>

JAN PAVEL II. *Věřící laici*. Praha: Zvon, 1990. 128 s. ISBN 80-7113-162-8

KHARAS, HOMI. Trends and Issues in Development Aid, *The Brookings Global Economy and Development*. 2007. 28 s. ISSN 1939-9383

MESSINA, Rosario. *Dějiny charitativní činnosti*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. 150 s. ISBN 80-7192-859-3

MĚSTSKÝ ÚŘAD KOLÍN. *Katalog poskytovatelů sociálních a návazných služeb pro spádové území města Kolína*. C-COPY, Praha: 2016. 128 s. Dostupné z: http://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/3036/8katalog_poskytovatelu_socialnich_a_navaznych_sluzeb_2016.pdf

OFFICE FOR THE COORDINATION OF HUMANITARIAN AFFAIRS. *Glossary of Humanitarian Terms : In relation to the Protection of Civilians in Armed Conflict*. United Nations, 2003. 27 s. Dostupné z: <https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/ocha%20glossary.pdf>

RŮŽKOVÁ RYBÁROVÁ, Lucie. *Nahrávka č. 1*. 2016a. 12 min.

RŮŽKOVÁ RYBÁROVÁ, Lucie. *Nahrávka č. 2*. 2016b. 1 min.

RŮŽKOVÁ RYBÁROVÁ, Lucie. *Nahrávka č. 3*. 2016c. 6 min.

RŮŽKOVÁ RYBÁROVÁ, Lucie. *Nahrávka č. 4*. 2016d. 5 min.

ŘECKOKATOLICKÁ CHARITA. *Kdo jsme* [online]. ©2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://charita.reckokat.cz/kdo-jsme/>

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST KOLÍN. Zpráva z charity. *Farní časopis : Bartoloměj*. 2015, 10(1). s.12. Dostupné z: <http://www.farnostkolin.cz/farni-casopis/>

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST KOLÍN. Zpráva z charity. *Farní časopis : Bartoloměj*. 2016, 2(2). s. 11. Dostupné z: <http://www.farnostkolin.cz/farni-casopis/>

TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA. *Využití sbírky* [online]. ©2016 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.trikralovasbirka.cz/zamery-aktualni-sbirky/>

VAŠEK, Bedřich. *Dějiny křesťanské charity*. Velehrad: Olomouc, 1941. 192 s.

Zákon č. 68 ze dne 12. července 1951 o dobrovolných organizacích a shromážděních. In: *Sbírka zákonů republiky Československé*. 1951, částka 34. s. 215–216. Dostupný také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/034-1951.pdf>

Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. s. 1257–1289. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=108&r=2006>

Zákon č. 308 ze dne 4. července 1991 o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 57. s. 1338–1342. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=308&r=1991>